

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga društva

Izdaje
hrvatsko-slavonsko
šumarsko društvo.

Uređuje
ANTE KERN.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1909.

Naklada hrv.-slav. šumarskoga društva.

HEVEAX!

Garantirano nepromočiva mast za čizme.

Uzdrži obuću trajno meku i zajamčeno nepromočivu!

Ciena 1 kutiji sa kistom K. 3.—, 10 kutija K. 25.—. Tko doznačnicom pošalje K. 3-50, dobije jednu kutiju bez daljnjih troškova.

Razašilje: **Laboratorij Kubanyi. Sisak (Hrvatska)**

Skladište: Zagreb S. Kočonda.

Laboratorij Kubanyi Sisak. Vašim sam Haveaxom osobito zadovoljan, bez sumnje to je najbolja mast za čizme, koju do sele poznajem. Štovanjem

Camilo Morgan,

Lovački pisac, začastni predstojnik kluba „Weid.“ mäner in Wien*, posjednik visokih redova i t. d.

P. n. gg. članovi društva upozoruju se, da se glasom ustanova §§. 6. i 7. društvenih pravila, ima članarina podmiriti tečajem prvoga četvrtu u godini, te da društvena uprava po izminuću toga vremena ima pravo, takovu putem poštanskoga nalogu na trošak dužnika ubrati.

Dopisnica uredništva.

E. T. u D. M. Reklamirane brojeve poslamo Vam.

B. M. u B. u Bug. Na nas poslanih 12 K. predplatnine predali smo g. blagajniku.

E. Z. u V. i kr. šum. uredu na S. na pripisanim viestima najliepša hvala, preporučamo se i za buduće.

S. M. u B. Adresu smo ispravili i podjedno Vam poslali reklamirane brojeve.

V. B. u P. Na pripisanoj viesti najliepša hvala.

A. J. u F. Reklamirani broj 1. poslamo Vam.

P. R. u T. z. p. S. Adresu ispravismo. Članovi II. razr. ako žele dobivati takodjer i Šum. list, plaćaju na godinu 6 K.

L. V. u B. Vašu adresu ispravismo, a brojeve 1. i 2. Šum. lista poslamo Vam ponovno odmah.

J. M. u M. Na pripislanom najliepša hvala. Preporučamo se i nadalje

Gospod. uredu imov. občine u O. Na pripislanom najliepša hvala. Preporučamo se i za buduće. G. sp. I. J. poslali smo reklamirane brojeve. Da do sada nisu bili pošiljani krivnja je u nekom nesporazumku — u adresama, koje su nam bile predane, bila je naime adresa gosp. I. J. prečizižena.

Broj 11.522. — 1909.

Oglas.

U smislu naredbe kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 5. siečnja 1883. broj 21295 ex 1881. obdržavati će se ispit za računarsku struku kod gospodarstvenih ureda imovnih općina u bivšoj hrv.-slav. vojnoj Krajini dne 15. i sljedećih dana mjeseca travnja 1909. u šumarškom odsjeku ove kr. zemaljske vlade pred povjerenstvom, koje je u tu svrhu postavljeno.

Oni kandidati, koji se žele podvrći rečenom ispitu, imaju za dozvolu polaganja istoga ispita svoje propisno obložene molbenice najkasnije do konca ožujka 1909. podnijeti kr. zemljskoj vladi, odjelu za unutarnje poslove, putem predpostavljenog ureda, odnosno putem nadležne političke oblasti.

U Zagrebu, dne 16. veljače 1909.

Kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove.

ŠUMARSKI LIST

Pretpлата za nečlanove K 12 na godinu. — Članovi šumar. društva dobivaju list besplatno. Članarina iznaša za utemeljitelja K 200. — Za članove podupirajuće K 20. — Za redovite članove I. razreda K 10 i 2 K pristupnine. — Za lугarsko osoblje K 2 i 1 K pristupnine i za »Šum. list« K 4 u ime preplate. — »Lугarski viestnik« dobivaju članovi lугari badava. Pojedini broj »Šum. lista« stoji 1 K. Članarinu i pretpлатu na list prima predsjedništvo društva.

U vrstbina za oglase: za 1 stranicu 16 K; za $\frac{1}{2}$ stranice 8 K; za $\frac{1}{3}$ stranice 5 K 20 fl. $\frac{1}{4}$ stranice 4 K. — Kod višekratnog uvrštenja primjereni popust.

† Pavle Barišić
nadšumarnik

Kako je već javljeno na strani 33. o. l. od t. g. umro je na 1. decembra 1908. u Mitrovici nadšumarnik i upravitelj gospodarstvenog ureda petrovaradinske imovne općine Pavle Barišić.

Smrću njegovom izgubilo je naše šumarstvo jednoga od svojih najvrsnijih predstavnika. Ovaj gubitak ostavio bi za sobom prazninu i ondje, gdje je šumarstvo daleko napredovalo, a kamo li ne kod nas, gdje je ono istom u prvom razvoju. Dužnost nam je dakle i prema samoj struci i prema uspomeni pokojnikovoј, da se na njegov rad pobliže obazremo.

Opisujući njegov rad na polju šumarstva, lučit ćemo njegov stručni rad oko unapredjenja petrovaradinske imovne općine od onoga rada, na kojem se pokojnik istakao kao šumar u opće i kojim je za šumarsku struku zaslugа stekao.

Izuzimajući dvogodišnje njegovo službovanje kao općinski šumar u Čereviću, proveo je pokojni Barišić cijelo svoje službovno vrijeme kod petrovaradinske imovne općine i to od godine 1875. do godine 1885. kao šumar u Klenku, od toga d ba do 1900. godine kao nadšumar procjenitelj, a od godine 1900. do smrti kao upravitelj gospodarstvenog ureda, i to

prvobitno kao šumarnik a od 27. siječnja 1908. kao nadšumarnik.

Najintenzivniji rad njegov pada u vrijeme, dok je bio procjenitelj. Manipulativni posao kod ove imovne općine nije bio u početku toliko razgranat, usljed čega je Barišić kao procjenitelj mogao cijelo vrijeme posvetiti studijama, pisanju i ugodnom i interesantnom poslu procjenitelja. Kako je on volio taxaciju, najbolje se vidi otuda, što je kao upravitelj nama svojim činovnicima često govorio, da se osjećao sretnim samo dok je bio taxator i da se je samo iz obzira prema svojoj porodici primio uprave, jer je s tim bilo skopčano i promaknuće.

Kako je poznato, šume imovne općine nakon segregacije nisu bile uredjene, te se je uredjivanju pristupilo tek na temelju zakona od godine 1881. Našavši se pred velikim zadatkom, da uredi ogromno šumsko gospodarstvo petrovaradinske imovne općine, odao se svom snagom na strukovne studije, kojima se je već i prije bavio i to je svoje znanje neprestanim čitanjem i studiranjem sve do svoje smrti usavršivao tako, da možemo s punim pravom reći, da je spadao medju naše najspremnije šumare. Sa osobitom ljubavlju proučavao je francuske autore, te je u tu svrhu već u muževnoj svojoj dobi naučio francuski.

Od prirode obdaren bistrim umom, te snabdjeven strukovnom spremom, sizali su Barišićevi strukovni pogledi daleko izvan granica petrovaradinske imovne općine i daleko u budućnost, te je njegov glas vrijedio kao glas uvažena strukovnjaka u opće.

Po gospodarstvo petrovaradinske imovne općine stekao si je neprolaznih zasluga, jer je uvijek išao za tim, da ga postavi na naprednu i racijonalnu podlogu, što mu je u mnogom posve i uspjelo, a uspjeh bi bio još mnogo veći, da se nije morao boriti sa neprilikama, koje sputavaju gospodarstvo imovnih općina u opće.

U prvo vrijeme života imovne općine vladalo je općenito mišljenje, da se prva i glavna zadaća imovne općine sastoji u

tome, da se pravoužitnici podmire sa gradjom i ogrijevom iz vlastitih šuma. Da se ova potreba podmiri, doznačivana je skupoćena hrastovina za pravljenje sitne selske gradje, a često i za gorivo, te su pojedine imovne općine tim rasipanjem drva pretrpile velike gubitke u novcu.

Polazeći sa toga stanovišta sastavljane su gospodarstvene osnove za šume imovnih općina. Na ovom temelju morao je i pokojni Barišić godine 1885. i 1886. izraditi prvi uredjajni elaborat, te je za hrastove šume uzeo ophodnju od 100 godina. Ali iz njegovog zapisnika o uredjenju šumskog gospodarstva petrovaradinske imovne općine razabire se, da je Barišić već onda jasno uvidjao, kako se ovo protivi racionalnom šumskom gospodarstvu, te je iznio razne predloge, kojima bi se rasipanje drva umanjilo. Tako veli on na jednom mjestu u tome zapisniku: »Što se tiče postotka, kojim se odmjerava količina za tehničke svrhe prikladnog drveta, taj je relativan; mnogo je naime veći, kada se iztražuje količina drva za cjepanje dužice, naprotiv opet mnogo je manji, ako ocjenjuješ drvo za podužnu gradju, a najmanji se pokazuje onda, kada se iztražuje količina za pravoužitničke potrebe prikladne gradje«.

Kad se već daje hrastovina za seoske gradnje, predlagao je Barišić još 1886., da imovna općina u središtu sječina podigne pilanu i na taj način stane na kraj neracionalnom izrabljivanju gradje usljed primitivnog seljačkog izradjivanja.

Šume petrovaradinske imovne općine velikom su većinom hrastove, a naročito se zatekla nakon segregacije velika zaliha prestarih hrastovih šuma. O načinu izrabljivanja ovih šuma zavisio je vrlo mnogo i napredak ove imovne općine i njezino bogatstvo.

Kao što spomenuh, pokojni Barišić je još u početku obratio svoju naročitu pažnju izrabljivanju tih šuma, te upozoravao na rasipanje drva doznakom hrastovine za seosku gradju još u doba, kada je znao, da će u tom pogledu naići na najveći otpor od strane pravoužitnika. Ova misao bila je njegov „Steckenpferd“. O tom je mnogo razmišljao i pisao, dok na-

pokon godine 1890. nije prodro s' tim, da se mjesto nerazumnog izdavanja hrastovine, pravoužitnicima izdaje relutum u novcu za nabavu čamove gradje. Od kako se izdaje relutum za čamovinu, od to se doba grade kuće u velikom broju, a prije ih se malo podizalo, premda se je u tu svrhu izdalo mnogo hrastovine.

Kada se jednom prodrlo sa sretnom idejom da se za pravoužitničke kuće i staje daje čamovina, a skupocjena hrastovina unovči. nestalo je i glavnih zapreka da se kod petrovaradinske imovne občine za hrastove šume dotadanje niske ophodnje od 100 godina zamjene sa višim. Kako se je godine 1896. imala obaviti revizija gospodarstvenih osnova, upotrijebio je pokojni Barišić tu priliku i stavio predlog, da se šume imovne občine urede na posve drugoj podlozi. U svome »Nacrtu za reviziju gospodarstvene osnove« pobijao je on mišljenje, da bi trebalo kod petrovaradinske imovne občine zavesti nisko šumarenje i dokazao, da se napredak ove imovne općine osigurava samo onda, ako ona gospodari sa visokim šumarenjem i to uz takove obhodnje, uz koje će naša hrastovina biti sposobna za svjetsko tržište. Ovi njegovi nazori stekli su odobrenje i kr. zemaljske vlade, te su za šume petrovaradinske imovne općine sastavljene posve nove gospodarstvene osnove po načelima visokog šumarenja.

Pitanje o izrabljivanju i unovčenju hrastovine podvrgao je on naročitoj i svestranoj studiji, te je o šumskim komercijalnim odnošajima bio vanredno dobro verziran. O tome je dosta i pisao, a od toga nešto i štampao, ali je većina toga ostalo razbacano u rukopisima, a da nije dospio, da to sistematski sredi.

U 20. broju »Narodnih Novina« od godine 1892. napisao je članak: „Da li je opravdano, što brodska imovna občina podmiruje ogrijev pravoužitnika zaostatkom drva iza izradjene gradje«. U tome članku, slažući se sa ovakovim postupkom brodske imovne općine, brojkama dokazuje gubitak, što ga trpi petrovaradinska imovna općina doznajući za ogrijev i takova stabla, koja

se ocjenjuju kao gorivo, a u stvari ima u njima drva prikladnog za izradjivanje duge. I ovo njegovo nastojanje imalo je makar djelomična uspjeha, jer se je barem kod prestarih šuma prodrlo s tim, da se za gorivo daje jedino ono, što se u tehničke svrhe neda upotrijebiti.

U 95. i 96. broju „Srijemskih Novina“ od godine 1906. raspravlja Barišić u javnosti o tome, koliku materijalnu štetu mora da pretrpi petrovaradinska imovna općina davajući još i danas hrastovinu u mladjim šumama za gradnju hambareva i čardakova, kao i za gorivo, koje pitanje na žalost još ni danas nije sretno riješeno.

Kao što spomenuh, bogatstvo petrovaradinske imovne općine sastoji se u tome, što su njezine šume većinom hrastove i Barišić je posvetio najveću pažnju riješenju pitanja o racionalnom izrabljivanju tih šuma. Sa osobitom pažnjom pratio je po javnim listovima stanje drvnog tržišta, a u isto doba temeljito studirao savremenu literaturu te grane šumarske struke. Plod te njegove studije jest najnoviji cijenik petrovaradinske imovne općine, koji je on sastavio na temelju pomno i temeljito sakupljenih podataka i analiza cijena. Ovaj je cijenik potpuno temeljit i može se prema prilikama na drvnom tržištu regulisati, jedino je za praktično obračunavanje vrijednosti tehničkog drveta nešto kompliciran.

U praktičnom svom radu kod petrovaradinske imovne općine stekao si je pokojni Barišić naročite zasluge uvadjanjem prelaznog poljskog gospodarstva.

Više nego polovicu površine ove imovne općine, a to je preko 30.000 jutara, zapremaju šume, koje voda ne topi. Zbog svoje razmjerno loše kakvoće i potreba ove imovne općine na drvu, sijeku se te u većem dijelu hrastove, u manjem grabove šume već sada, premda im je starost većinom ispod 80 god. Pomladjivanje ovih šuma prirodnim putem ostalo je neuspješno, jer raznovrsna šikara i izbojci iz panjeva sklope se na brzo poslije sječe stabala tako, da posve uguše hrastov pomladak iz sjemena. Što se je god ovim načinom pomladjivalo, ostalo

je bez uspjeha i u takovim šumama mjesto plemenitih vrsti drveća imamo šikare pomješane sa kržljivim hrastovim izbojima iz panja.

Pokojni Barišić uvidio je, da ovakovo pomladjivanje šuma mora dovesti petrovaradinsku imovnu općinu do gospodarske katastrofe, i da se mora prijeći na umjetno pomladjivanje, ako se hoće za vremena ta opasnost otkloniti. Nakon sječe moraju se dakle drvosjeci iskrčiti, zemljište iznajmiti kroz neko vrijeme, da se namaknu troškovi krčenja, a zatim ga zasijati žirom.

I ako je ova formula za riješenje pitanja o pomladjivanju šuma vrlo jednostavna, naišao je pokojni Barišić kod njezinog praktičnog provadjanja iz početka na velike zaprieke. Da rentabilitet buduće šume ne bude paralizovan znatnim troškovima oko krčenja zemljišta i umjetnog pošumljivanja, trebalo je iskrčeno zemljište dati u zakup, da se rečeni izdateci nadoknade sa zakupninom. Nu tu upravo ležala je sva poteškoć ovoga pitanja, jer u vrijeme kada su se kod ove imovne općine počeli krčiti prvi drvosjeci, a to je bilo oko godine 1886., nije u Srijemu bilo gotovo nikoga, koji bi uzimao zemljište u zakup, a ako se je tko baš i našao, htio je to učiniti samo uz posve neznatnu zakupninu tako, da već istaknuti troškovi nebi bili ni izdaleka pokriveni. Najmanje pak našlo se je takovih zakupnika medju domaćim seljačkim stanovništvom. Usljed ovih neprilika našao se je Barišić u neugodnom položaju i već je izgledalo, da će njegov pokušaj sa prelaznim poljskim gospodarstvom ostati potpuno bezuspješan.

Ali svrha koja mu je lebdila pred očima i logičan i tačan račun, da neiscrpljeno šumsko zemljište prve kakvoće, kao što je u Srijemu, mora naći obradivača, koji će znati cijeliti i htjeti naplatiti vrijednost toga zemljišta, nisu dali Barišiću da na započetom putu sustane. On je osobno i — koliko mi je poznato — o svome trošku putovao u Bačku i naš bivši Provincijal, tražeći medju naprednim poljoprivrednicima zakupnike za krčevine imovne općine. I doista prvi zakupnici bili su stranci, a kako nisu imali konkurencije, bile su zakup-

nine iz početka razmjerno vrlo niske. Istom tada počeo je domaći narod dolaziti do uvidjavnosti, kada je vidio, da zakupnici iz neiscrpljenog šumskog zemljišta zlato vade, te su i domaći ljudi počeli uzimati u zakup ta zemljišta. Usljed međusobne konkurencije porasla je i zakupnina i ona danas iznaša poprječno oko 40 K. po katastralnom jutru na godinu, a na krčevinama koje su posve sigurne od poplave, iznaša ta poprječna zakupnina i više, dostižući u pojedinim drvosjecima i svotu od 60 do 80 K po jutru. Svrha je dakle postignuta, zemljište se potpuno priredi za pošumljivanje, a troškovi toga priredjivanja i troškovi za kulture ne samo što su nadoknadjeni, nego ostaje još i znatan suvišak, kojim se rentabiliet naših šuma povećava, jer dok trošak za krčenje i sjetvu žira iznaša oko 100 K. po jutru, postizava se za zakup kroz pet godina oko 200 K. Na taj način unišle su u blagajnu imovne općine znatne novčane svote, a ekonomska snaga našega naroda ovoga kraja biva jača, jer se svake godine daje na obradjivanje nekoliko stotina jutara izvrstne zemlje, iz koje zakupnici znatne svote izvuku.

Uvadjanjem prelaznog poljskog gospodarstva na šumskom zemljištu petrovaradinske imovne općine ne samo što je osiguran uspjeh valjanog pošumljivanja i znatan novčani prihod za imovnu općinu, nego je to gospodarstvo korisno i sa općeg nacionalnog ekonomskog gledišta. Ovo je zasluga pokojnoga nadšumarnika Barišića. Na iskrcenom zemljištu podignuto je do sada oko 4000 jutara mladih branjevina, te je samo šteta, da se već kod prvih krčevina nije žir sijao u redove sa manjim razmakom, nego je taj razmak istom kašnje reduciran.

Ovo što sam u krupnim potezima naveo, odnosi se samo na rad Barišićev kao šumara petrovaradinske imovne općine, ali on je mnogo radio na unapredjenju šumarske struke u opće.

Pojimajući potpuno važnost šuma za napredak jednog naroda, zastupao je mišljenje, da imovne općine treba da kupuju šumska dobra u našoj domovini, u koliko njihova srestva izmažu. Samo šume u rukama neumrlih osoba pružaju jamstvo,

da će ostati sačuvan onaj drveni kapital, koji je od prijeke potrebe za dalju šumsku privredu, dočim privatnici težeći za čim većom momentanom koristi, nastoje šume čim prije i čim bolje eksploatisati, smanjuju turnuse, a tim smanjuju i drvenu zalihu. Ove svoje opravdane nazore nastojao je pokojni Barišić i u praksi primijeniti zauzimajući se, da petrovaradinska imovna općina kupi Pakračko-Kamensko dobro, pa kad se to nije os varilo, napisao je u »Narodnim Novinama« broj 182. i 183. od godine 1894. lijep i temeljit članak: »Tko kod nas kupuje, a tko bi trebao da kupuje šumska dobra.«

Pod konac života palo mu je ipak u dio, da stvarno poradi oko ostvarenja te ideje, koju je svojim spomenutim člankom zastupao. Šumsko dobro Kamenica vlasništvo grofa Karačonjia bi godine 1907. ponudjeno petrovaradinskoj imovnoj općini na prodaju, te je Barišiću bilo povjereno, da ustanovi vrijednost toga dobra u svrhu pregovora za kup. Ovu procjenu obavio je on prošloga ljeta i slučaj je htjeo, da prodavaoc pristane na ponudu imovne općine baš onoga dana, kada su Barišićevi zemni ostaci ležali na mrtvačkom odru.

Danas se može reći da je petrovaradinska imovna općina vlasnik dobra Kamenice, čime je umnožala svoj šumski posjed za više nego 3.000 jutara.

Spomenuo sam već napred, da pokojnik nije bio jednostrani lokalni šumar. Kako je bio čovjek od knjige, bio je u šumarskoj struci temeljito obrazovan, te je o mnogim pitanjima pisao u raznim strukovnim i nestrukovnim listovima.

Tako je pisao u francuskom listu „L'echo Forestier“, u njemačkom listu »Ö. U. Centralblatt für Walderzeugnisse«, u kojima je pisao izvješća o našim šumarskim proizvodima, te time nastojao obratiti čim veću pažnju stranoga svijeta na našu hrastovinu. Pisao je i u našem »Šumarskom listu“ o raznim šumarskim pitanjima, zatim u domaćim dnevnicima: „Narodne Novine“, »Agramer Tagblatt« i »Srijemske Novine«. Kako je imao općeniti pregled o šumarskim prilikama u opće, vidi se iz njegovoga spisa šumske privrede na svjetskoj izložbi

u Parizu godine 1889., gdje je probavio nekoliko nedjelja. Isto tako opisao je šumsku privredu na izložbi u Budimpešti. Kao uvaženom strukovnjaku bilo mu je povjereno godine 1888., da uredi šume nekih fruškogorskih manastira, što je on i učinio.

Nama, koji smo bili s njime u saobraćaju, poznato je, da je on mnogo toga pisao i napisao, što nije nigdje štampano, niti je za štampu priredjeno, nego se nalazi razbacano kao studije u rukopisima.

Pokojni nadšumarnik Barišić nije se ni na jednu iole krupniju stvar odlučio prije, nego što ju je temeljito i znanstveno proučio i tkogod je htio čuti savjet u kakvom konkretnom šumarskom pitanju, mogao ga je čuti od pokojnika. Šteta je samo, što u njegovom temperamentu nije bilo dovoljno eneržije, da sve u praksi provede, do čega je studijom došao. Može se reći, da je Barišić bio prava profesorska priroda, koji je svoje misli i ideje znao pismeno i usmeno na simpatičan način te lijepim jezikom i stilom drugima priopćiti i temeljito obrazložiti.

Napomenuti mi je, da je kroz neko vrijeme obnašao čast povjerenika na šumarskim državnim ispitima za osposobljenje kandidata za samostalno vođenje šumskog gospodarstva.

Barišić se bavio proučavanjem i drugih pitanja, koja zasijecaju u opću narodnu privredu, te su mnogi faktori, koji imaju važnu riječ kod rešavanja takovih pitanja, rado saslušali njegovo mišljenje. O tim pitanjima raspravljao je on i po našim javnim glasilima.

Jednom riječi može se reći, da je pokojnik bio čovjek opće obrazovanosti a posebno kao šumar, čije se zasluge ne ograničuju samo na petrovaradinsku imovnu općinu nego su od važnosti i za cijelu našu šumarsku struku.

* * *

Pavle Darišić rodio se u Londžici u Slavoniji. Osnovnu školu učio je u svome rodnom mjestu, gradjansku u

Novoj Gradišci a peti i šesti gimnazijski razred u Novom Sadu. Nakon toga svršio je gospodarsko učilište, no čim je u praksu stupio, privolio se šumarstvu, u koju je svrhu otišao po novo u Križevce i tamo svršio i šumarstvo. Vrijedno je spomenuti, da je u Križevcima osnovao društvo »Plug«, kome je bio i prvi predsjednik. Znanje koje je stekao u školi umnogostručio je čitanjem i študiranjem.

Kao čovjek bio je ljubazan i susretljiv, što mu je pribavilo svestrane simpatije, uvaženja i opsežnog prijateljstva.

Sahranjen je u Mitrovici dne 3. decembra uz znakove sveopćeg štovanja i kao čovjeka i prijatelja i kao uvaženog strukovnjaka.

Na pokopu bio je zastupljen šumarski odsjek kr. zemaljske vlade, kr. nadšumarski ured u Vinkovcima, gospodarstveni ured brodske imovne općine u Vinkovcima, hrv. slav. šumarsko društvo u Zagrebu, koji su svi ujedno položili na odar vijence, zatim mnoge ugledne ličnosti, od kojih spominjemo kr. velikog župana županije srijemske presvjetlog gospodina Imbru pl. Hideghéthya, i kr. podžupana županije srijemske velemožnog gospodina Svetozara Grubića, zatim predstavnike svih mjesnih oblasti i cjelokupno činovništvo petrovaradinske imovne općine, a osim toga mnoštvo pokojnikovih prijatelja i štovalaca, da mu tim odađu poslednju i dostojnu poštu, koju je vrli pokojnik potpuno i zavriedio :

Slava nadšumarniku Pavlu Barišiću!

Jovo Mellaš, šumarnik.

Pošumljenje kraša.

Napisao **B. Kosović** kr. žup. šum. nadzornik.

(Svršetak.)

Kultivator mora budno paziti da se u kulturama nezalegu kukci i gusjenice, a ako se zalegu tada ima upotrijebiti sva nužna obranbena sredstva za njihovo utamanjenje.

Da se predusretne požarima, dobro je dati travu u kulturama požeti pod nadzorom šum. osoblja. Gdje je velika nužda

za pašu, može se u odrasloj branjevini sve dotle, dok se u njoj nepočme saditi »b u d u ć a« šuma, dozvoliti paša blagu.

d) b u d u ć a š u m a. Kad se je stojbina pod borićima već tako poboljšala, da ima na kamenu 10—20 cm. debelog humusa, mora se pristupiti k podizanju buduće šume.

Razumije se da sada treba blago opet iz šume izključiti, ako je paša privremeno dozvoljena bila.

Podsadjivanje i daljnji odgoj te buduće šume mora provadjeti iskusan kultivator, koji u tančine pozna kraške prilike i narav pojedinih vrsti drveća. On će morati uvijek držati pred očima glavni princip, da se stojbina i budućom šumom trajno poboljšavati mora. Moraju mu nadalje biti dobro poznati zahtjevi pojedinih vrsti drveća glede količine svjetla i hlada, jer o tom ovisi jakost proredjivanja. Proredjivanje opet mora stojati u razmjeru sa snagom vjetrova. Sve te okolnosti mora kultivator dobro promozgati prije, nego u borovu šumu dirne, jer nezgodno uporabljena odgojna mjera može rad od više desetgodišta na jedanput uništiti, ili barem na dugo vremena pokvariti.

U tzv. »Ledebur kulturi« kod sv. Petra u Kranjskoj uginula je npr. ciela 16 god. ariševa kultura stoga, što ariši nisu imali dosta svjetla. i tako je 16 god. trud i trošak bio uzaludan. Isto tako je u drugoj jednoj kulturi uginula velikim troškom podšumljena smreka s razloga, što se nije ni smjela u male čistine saditi. Mala proreda bude često uzrokom velikim vjetro-lomima itd. Stoga kultivator mora znati, da se u onim kulturama, u kojima će bor i nadalje kao glavna sastojina ostati, mora na većim čistinama opet jedino crni bor podsadjivati, dočim se na manjim čistinama, jer bor nepodnosi zasjenu, ne smije podsadjivati.

Bagrem treba takodjer podsadjivati. a ne podsijavati, i to samo na velikima čistinama, jer on ljubi svjetlo. On se mora saditi na zemljištu, koje se obrušava ili na neplavinama, a ne na tvrdoj zbijenoj zemlji.

Ariš ljubi svjetlo i dobru zemlju, ali nepoboljšava tlo, stoga ga treba saditi u hrpama u dražicama, gdje je već dobra

zemlja, koja poboljšanja netreba. Borik oko takovog nasada treba dobro prorediti.

Jasen raste dobro pod borićima gdje god ima nešto svjetla, ili gdje mu se takovo proredom napravi.

Hrast se pod borom odgaja iz žira. Pošto ljubi svjetlo, treba ga podsadivati na mjestima, gdje se borići prorediti dadu bez bojazni, da će ostalima sniegolom naškoditi.

Glavne vrsti drveća ali za osnivanje buduće šume jesu smreka i jela.

Gdje se jela gojiti kani, treba smanjiti broj srna, jer one jeli vrlo rado vrhove odgrizavaju.

Smreka i jela obično se goje pomješane i to tako, da se na već: čistine sadi smreka, a pod gustim sklopom podsijava jela.

Dakako da ni za jelu ne smije biti sasvim gust sklop, nego mora biti nešto prozrake. U većini slučajeva ali neće trebati prorediti borik u tu svrhu, nego samo podkresati. Ipak jela od svih vrsti drveća podnaša najjaču zasjenu, pak se stoga i preporuča njezin uzgoj, jerbo nad njom borići ostaju najdulje sklopljeni i najdulje mogu stojbinu popravljati.

Jela se podsijava u jesen i to tako, da se pod borićima ostruže u okrugu od 30 cm. promjera najgornji sloj iglica, zatim baci 1-10 zrna jelova sjemena i zagrne humusom.

Od niknutih biljka ostavi se jedna, a ostale se sa grumenom presade na onakova mjesta, na kojima je sjeme uzfalilo.

Smreka se podsadjuje biljkama, ali se mora paziti, da se ne sadi na strani vjetru izvrženoj, jer je slaba žilja, pak bi ju vjetar povaljao.

I jela bi se mogla podsadivati, no sijanje je jeftinije, a uspjeh je vrlo povoljan.

Takovih budućih šuma ima u Krajskoj na brdu Osojnici kod sv. Petra, a ima ih i u Istri kod Reifenberga.

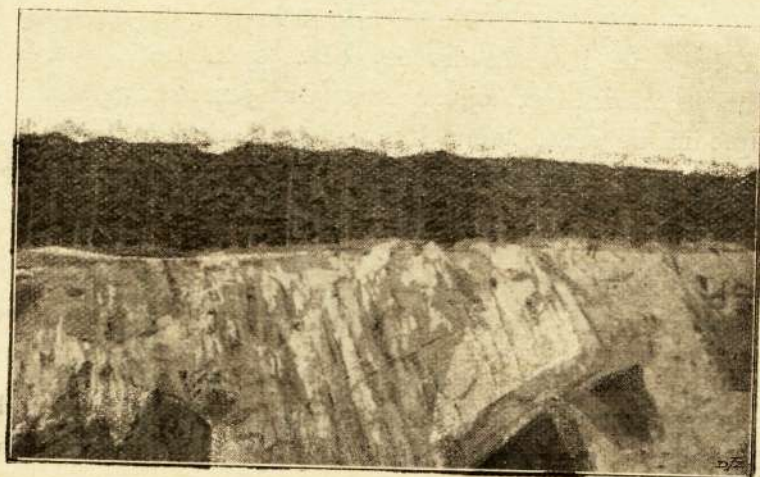
Osobito ljepa, tako rekuć idealna buduća šuma (vidi sl. 1.) jest ona na Osojnici. Borići su u njoj sada stari 25-30 godina, a jele i smreke 12-18 godina. Razmak borića je sada 2-2.5 metra,

Slika 1.

Slika 1. Šuma
Osojnica kod
Sv. Petra u Kranj-
skoj Nadstojni bor
star 25—30 god.,
razmak 2—2.5 m.,
debljina 20—30
cm., visina 12 m.,
podstojna (buduća
šuma) jela stara
12—18 god., vi-
soka 0.5—1.5 m.

Slika 2. Šuma
kod obeliska kraj
Občine u Istri.
Prolazna borova
šuma odgojena na
golem kamenu 22
god. stara, 2—3
met. visoka.

Slika 2.

a jele i smreke 1·5 metra. Visina borića je oko 12 metara, a debljina 20—30 cm. u prsnoj visini, a jelvice su visoke 0·5—1·5 met.

Prema tomu kako buduća šuma napreduje, treba odstranjivati malo po malo boriće, a kad se ta buduća šuma podpuno sklopi i nebude više trebala zaštite, morat će se borići sasvim odstraniti.

Za gore opisanu šumu na Osojnici odlučili su tamošnji šum. stručari, da će u roku od 30 godina svi borići malo po malo izsječeni biti, a da će ostati buduća šuma jelova i smrekova.

Postepeno vadenje borića mora voditi izkusan kultivator, koji dobro znade koliko svjetla buduća šuma treba, a koliko se privremena šuma prorediti smije.

U predjelima gdje borovina ima veliku gradjevnu vrijednost, moći će bor ostati i kao buduća šuma bud sam, bud u smjesi sa drugim drvećem.

Izkustvom će se već u prvoj obhodnji ustanoviti broj godina, koji treba „buduća šuma“ da se izpod privremene šume (vidi sliku 2) toliko podigne, da se privremena šuma sasvim odstraniti može. Za toliko godina trebati će u budućee pod budućom šumom prije sječe početi saditi novu šumu. Biti će to u njeku ruku oplodna sječa sa dugogodišnjom pomladnom dobom (obično oko 30 god.).

Čim borići i ostalo drveće počme sjeme nositi, biti će i pomladba olakšana, jer vjetar svu silu sjemena raznaša i njim će naploditi ne samo samu šumu, nego i okolicu. Takovo vrlo liepo naravno nasijavanje vidjeti je kod mjesta „Herpelje“ u Istri.

IV. Riešenje pravnih odnošaja i gospodarskih pitanja suvislih sa pitanjem o kultiviranju kraša.

Kultiviranje kraša neodnosi se samo na pošumljenje, nego i na gospodarstvo sa inim za uzgoj poljskih plodina sposobnim zemljištem, te prema tomu bitno zadire u sadanji život i običaje kraškoga žiteljstva.

Ako smo i ustvrdili, da se kraš pošumiti i kultivirati dade, time nismo rekli, da se to mora onako na prečac sbiti, nego će se svakako morati sadanji običaji i navike žiteljstva dovesti u sklad sa načelima, po kojima se kraš kulturnim načiniti kani.

Dakle prije nego se pristupi k sastavu dotičnih zakona i propisa, prema kojima će se kultiviranje kraša provadjati, trebati će biti na čistu sa sliedećim pitanjima :

1. Da li je potrebno kraš pošumiti odnosno kultivirati radi javnih obćih obzira, ili radi koristi pojedinaca, koji su vlasnici pojedinih dielova njegovih ; te da li je nužno, da se tako polučeno stanje i trajno uzdrži ;

2. Da li je obzirom na zaključke na pitanje 1. opravdanije, da troškove kultiviranja kraša nose pojedinci, svaki za svoj dio, ili da te troškove nosi obćenitost tj. ciela zemlja ;

3. Da li je za trajno održanje kulture na krašu shodnije propisati zajedničko uživanje svih kultiviranih i pošumljenih površina, ili je bolje da se i ona zemljišta, što se sada na krašu zajednički uživaju, razdiele na pojedine ovlaštenike.

4. Savezno sa tim pitanjem trebati će odlučiti, da li je probitačnije, da se zajednička zemljišta najprije kultiviraju a onda diele, ili da se najprije podiele a onda kultiviraju ;

5. Od nemale važnosti je takodjer riešenje pitanja, da li je kraški stanovnik u obće dužan trpiti nametnute mu stege, a naročito, da li je dužan trpit, da mu se bez odštete propisuje izvjestni način kultiviranja i izvjestni načini uživanja njegovih zemljišta.

Ako on te stege neće da trpi, da li je zemlja obzirom na javni interes vlastna putem expropriacije kupiti dotična zemljišta ;

6. Da li je zemlja obzirom na stvaranje novog stanja na krašu dužna poduprieti a i sama osnovati takove uredbe, koje će biti kadre podići blagostanje žiteljstva, i u čemu bi se te uredbe imale sastojati ;

7. Napokon trebati će principiuelno odlučiti, da li bi to zamašno kulturno djelo mogle uspješno provesti postojeće po-

litičke oblasti, ili bi u tu svrhu trebalo osnovati kakove nove institucije.

Ad 1. Sve države u kojima ima kraša, ili krašu sličnih goljeti i neplodnog tla, priznale su, da se goljeti iz javnih obćih obzira kultivirati moraju. A nije ni čudo, jer tko pozna velike nepogode, kojima je svatko izvrgnut putujući krašem ili živući na njemu, taj ni malo ne dvojì, da bi se i kod naš kraš u glavnom radi javnih obzira kultivirati, naročito pošumiti morao.

Obći je naime glas, da bi još samo šuma mogla, ako i ne sasvim spriečiti, a ono barem ublažiti ili znatno oslabiti djelovanje raznih elementarnih nepogoda, koje sada na krašu gospodare. Unatoč oštroj zimi uspjeva i sada skoro po svuda na zaklonitijim mjestima kraša svakovrstno voće, povrće i poljske plodine, a groždje znade dozoriti u kraju 600 met. nad morem visokim. Putujući kroz šumu putnik ni ne ćuti snagu i hladnoću bure, koja izvan šume možda kola prevaljuje i vodu smrzava.

Podignemo li dakle šumu na krašu, podići ćemo zaklon, koji će klimatske prilike poboljšati, a naročito podići plodovitost, a i kroz to i poreznu snagu zemljišta. Sa poboljšanjem klimatskih odnošaja podići će se na krašu i ostale privredne grane, kao što su obrt, trgovina i promet, od česa će nemalu korist vući i država u obliku poreza i inih daća

U javnom interesu biti će isto tako, da se oni dielovi kraša, koji su za gospodarska zemljišta sposobni, takovima i načine, jer promet i trgovina zahtjevaju što intensivniju produkciju.

Osobiti javni obziri zahtjevaju naročito, da se pošume exponirana mjesta, kao što su glavice briegova, jaruge bujica, strmine, buri izvržena zemljišta uz željeznice i puteve, klanci, previje ili prevjesi i sasvim zakrašena mjesta, dakle takovi predjeli, kojih kultiviranje iziskuje velikih troškova, a da se ipak u doglednoj budućnosti iz takovih šuma ne može očekivati kakova direktna korist. Dapače neće se ni u budućće nikada ni

smjeti računati na direktnu korist od takovih zaštitnih šuma, nego će se one morati podržvati skoro lih radi posredne koristi, t. j. radi zaštite u obće, dakle lih radi javnih obzira.

Prosudjujuć ovo pitanje moramo dobro razlikovati pojam »korist« od pojma „obzir“. Pojam korist znači naime direktnu korist n. pr. dobivanje drva iz šuma, dočim pojam obzir znači indirektnu korist, kao što je zaštita od vjetrova, poboljšanje klime, sustavljanje bujica, obrana od zamuljivanja i t. d. Tako n. pr. privatniku može zemljište kao šuma nositi veliku »korist« bez da se tamo šuma radi njegovi privatni obzira gojiti mora. Naprotiv pako može biti nuždao, da se na tom zemljištu iz javnih obćih obzira šuma uzdržava bez obzira na bilo čiju korist.

Polazeć sa toga stanovišta uvidjeti ćemo, da se na krašu kod zemljišta, koja služe za zaštitu privatnika, sastaju obći i privatni obziri, makar da korist od njih vuku samo privatnici.

Isto tako doći ćemo do zaključka da jedni i drugi obziri zahtjevaju, da se kultivirana zemljišta na krašu i nadalje kulturnima uzdrže, makar da će od njih nekotjih vući korist samo privatnici.

Pošto je dakle svuda obćenitost interesirana, biti će potrebno, da se ne samo kultiviranje, nego takodjer i uzdržanje kulturnosti kraša kao obvezatno propiše.

Ad 2. Iz naravi same stvari proizlazi, da će svakako biti najopravdanije, ako obćenitost bude nosila troškove kultiviranja kraša u onim slučajevima, gdje lih obćeniti obziri kultiviranje zahtjevaju i gdje lih obćenitost korist od kultiviranja crpi. Isto tako neka nose troškove pojedini vlasnici u onim slučajevima, gdje bi kultiviranje lih privatni obziri i privatna korist zahtjevala. U ostalim pako slučajevima neka se od slučaja do slučaja vještački ili povjerenstveno ocieni, koji obziri i koje koristi prevladjuju, pa prema tome neka se ustanovi i razmjerje doprinosa od jedne i druge stranke.

Postignu li zemljišta toliki stupanj kulturnosti, da godišnji prihodi njihovi mogu pokrivati trud i trošak obradjivanja, ima

se od toga vremena smatrati vlasnik njihov, koji korist od njih crpi, obvezanim dalje o svome trošku podržavati ih u kulturnom stanju.

Uza sve to neće zemaljske upravne oblasti smjeti metnuti s uma siromaštvo kraških žitelja, kao ni naprvo razpravljenu činjenicu, da sadanji žitelji kraša nisu zakrašenje njegovo skrivili, pak će biti uputno, da one u obzira vrijednim slučajevima siromašnim vlastnicima podporom iz zemalj. sredstava u pomoć priteka

Ad 3. Poznata je činjenica, da uspješno napreduju samo one zajednice, koje su složene od takovih zajedničara, koji toliko svoga privatnoga imetka imaju, da netrebaju od dohodka zajednice svoj spas izgledati. Naprotiv pako ne napreduju one zajednice, gdje je zajedničar upućen na dohodak od zajedničkoga dobra, s razloga, što svaki zajedničar nastoji, da se sa zajedničkim dobrom što više okoristi, makar i na štetu ostalih zajedničara, dapače i na štetu sućanstva samoga zajed. dobra i to naročito onda, ako to zajedničko dobro za pokrivanje svih potreba zajedničara ne dostaje. Svoje vlastito dobro ali štedi takav zajedničar što je više moguće.

Taj značaj zajedničara treba izrabiti prigodom rješavanja kraških pitanja, te za zajedničko uživanje ostaviti one djelove, koji su manje vrijedni i kojih uzdržavanje bi pojedincima, kada bi se razdijelilo, samo velike troškove prouzrokovalo, a nebi im nosilo znatnije koristi, te napokon takove djelove, koje bi i oni sami radi obće zaštite bili prisiljeni čuvati.

Stoga neće biti ni uputno stvarati nove zajednice na krašu, jer nema takovih privatnih zemljišta, koja bi se uspješno za zajedničko uživanje složiti dala. Strmine, glavice briegova, hrptove gora (previje, prevjese) i ina exponirana mjesta, kao i gola i vrlo zakrašena zemljišta, neka ostanu i nadalje zajednička, dočim neka se podiele za gospodarsku kulturu sposobna zemljišta, kao i sva ona zemljišta, koja bi posjed pojedinaca zaštićivala, kad bi se na njima šuma odgojila. Takova zemljišta jesu n. pr. strmine iza kuća i iznad gospodarskih zemljišta,

zatim ravnice ležeće na strani skoje jaki vjetrovi pušu itd. Sa tom diobom zajedničkih zemljišta dala bi se odmah provesti i komasacija i zamjena enclava, a što je još najglavnije, dalo bi se uspješno riješiti pitanje usurpacija.

Mora se naime znati, da je skoro svekoliko zajedničko zemljište, koje se je sa čednim sredstvima krajišnika dalo kulturnim načiniti, kultivirano i po kultivatoru u posjed uzeto. On to drži kao svojinu, makar je i on i njegovi susjedi uvjereni, da je to zajedničko. Kao zajedničar on nije mogao dosjelošću steći vlastnost na to zemljište, ali ga ipak nebi tako lahko dao iz ruke sada, kada ga je kultivirao. Kada bi ga pak zajednici opet prepustiti morao, on bi ga nedvojbeno opustošio, samo da drugi njegov trud i muku neuživa.

Kod diobe bi stoga trebalo tako postupati, da svaki usurpator po mogućnosti dobije u vlastnost onaj dio, koji je usurpirao, i da mu se pruži mogućnost, da suvišak odkupi, ako je naime više usurpirao, nego što bi ga po diobnoj osnovi pripadalo. Koji nije ništa ili nije dosta usurpirao, neka mu se dodeli komad na takovom mjestu, koje je za njega najpovoljnije.

Razumije se samo po sebi, da se prije diobe moraju zemljišta bonitirati, da se time dobije temelj za pravednu razdiobu po vrijednosti.

Pripomenuti nam je još, da se po našem mnijenju kod usurpiranih i već kultiviranih zemljišta nebi smjela uzeti u račun sadanja vrijednost zemljišta, nego njegova vrijednost prije usurpacije, te da bi se razlika između te dvije vrijednosti uvijek imala računati u korist usurpanta.

Ad 4. Kad bi se za gospodarsku kulturu sposobna zemljišta najprije podielila, a onda tek po novim vlastnicima meliorirala, zapeo bi taj posao i bog zna kada bi se dovršio. Žitelji kraški ne imaju za melioriranje orudja ni sredstva, pak bi stoga i melioriranje sporo napredavalo. Krajiška investicionalna zaklada je zakonom obvezana ta zemljišta pošumiti, pa pošto su

sposobnija za gospod kulturu nego za šumu, držimo da bi bilo opravdano i sa narodno-gospodarstvenoga stanovišta koristno, da krajiška investicionalna zaklada, koja je i onako dužna ovakova zemljišta bez obzira na to, da li su privatna ili zajednička, pošumiti, u mjesto da ih pošumi, dade o svom trošku meliorirati.

Zemljišta, koja se nebi dala meliorirati, ali bi umjesto za šumu, bila sгодna za voćnjake, neka se na teret zaklade voćkama zasade, ili barem za sadnju voćaka pripreve

Gospodarska zemljišta dadu se brzo meliorirati, pak stoga će biti najshodnije, da se ona najprije na trošak invest. zaklade u toliko melioriraju, da se budu mogla uz još nešto truda sasvim kultivirati, a onda neka se individualno na zajedničare podiele. Razdjeljenici neka ih onda ograde i kako hoće kultiviraju po uputi gospodarskih stručnjaka.

Pošumljivanje ne ide tako brzo, pak će stoga biti nužno takova zemljišta, koja su za razdiobu namjenjena, najprije podieliti, a onda tek pošumljivati. I takova zemljišta morati će se ograditi u slučaju, da se je bojati nasrtaja marve u kulturu.

Ad 5. Najprvo sn o pod toč. ad 1. obrazložili, da se kraš ponajviše iz javnih obzira kultivirati mora, a iz toga sliedi, da je njegov vlasnik s voljom ili proti volji dužan do z v o l i t i i z v e d b u te kultivacije, u koliko je sam izvesti htjeo nebi. On nije doduše dužan to trpiti za badava, u koliko bi radi toga u užitcima prikraćen bio, nego može iskati naknadu za gubitak, a isto tako ne može ga se siliti, da on zemljište na kom se kultivacija izvadja, i nadalje u posjedu drži, nego on može tražiti, da mu se zemljište odkupi. Naprotiv pako zemlja, kao zastupnica javnih interesa može tražiti, da se onomu vlasniku, koji kultivaciju ne izvadja, ili izvesti neda, zemljište jednostavno expropriira, ter na zemaljski trošak namjenjenoj svrsi privede.

Sa expropriacijom nabavljenim zemljištem moći će dakako zemlja razpolagati po volji.

Obzirom pako na ustanovu gradjanskog zakona, po kojoj je svatko vlastan sa svojim dobrom samo toliko slobodno razpolagati, u koliko time neoštećuje drugoga, dužni su vlasnici

kraških zemljišta podnašati i vršiti bez prava na odštetu takove propise, koji uživanje kraških zemljištah svadjaju na pravu mjeru, te ne dozvoljavaju širenje zakrašivanja. Ako im se dakle propiše, da smiju samo toliko blaga na pašu tjerati, za koliko na pasištu hrane imade, ili ako im se propiše, da onakova zemljišta, sa kojih bi kiša lahko zemlju odplavila, ne smiju orati ni okopavati, nego da ih moraju kao brdsku livadu gojiti, onda ih radi toga ne ide nikakvo pravo na odštetu. S istih razloga može im se stanovita vrst blaga, kao i blago stanovite veličine i u stanovito doba godine od paše izključiti.

Ad 6. Iz dosadanjeg obrazloženja sledi, da kraški stanovnici, za vrijeme izvajanja kultiviranja kraša, ništa izgubili nebi. Njima bi se naime faktični gubitak užitaka podpuno naknadio, a zemljišta, koja se kultiviraju, odkupila bi se u onom slučaju, ako oni i na dalje nebi htjeli biti njihovim vlastnicima. Jedino bi im se propisalo, da užitke moraju stegnuti na onu mjeru, koju dotična zemljišta nose, a to se ne može nikako nazvati prikraćivanjem u užitecima.

Pa ipak to sve nije dosta, jer je kraški stanovnik u pomanjkanju inoga zanimanja, svejedno upućen na svoj kraš, pak će unatoč i odštetam i zabranama u kulturama kvar praviti. Njega dakle treba od kraša odvratiti i svratiti ga na drugo polje privrede. Treba ga podučiti u odhranjivanju plemenitije stoke, u pčelarstvu, u odgajanju živadi i t. d. Treba podići domaći obrt, naročito one vrsti, za koje naš narod od uvijek smisla imade, kao što je n. pr. tkanje rubenine, ćilima, šarenica, torba, sukna i t. d., te ga upoznati sa modernim strojevima, na kojima se te vrsti produkata izradjuju. Žene mogle bi se još prihvatiti pletenja čarapa na stroju, pletenja majica i t. d., a muškarci neka se uče stolariji, tesarstvu, kovačiji, remenarstvu, čizmarstvu, kolariji, košaračtvu, lončarstvu, zidanju, klesanju i t. d., jerbo tim obrtom već kod kuće mnogo zaslužiti mogu. Neka se oni izuče i lugarstvu, voćarstvu vinarstvu; neka se izuče plesti žicu za ograde i t. d., jer će i takovih službenika dosta trebati.

Da se snize cene živežu, koje su na krašu tako visoke ponajviše radi skupe kirije, neka se izgrade nužne željeznice. Vodenu snagu postojećih slapova, ili takovih, koji bi se tek načiniti morali, neka se izrabi u tvorničke svrhe.

Osobitu brigu treba posvetiti ribogojstvu u moru i u slatkim vodama, te gojenju raka.

Ad 7. Iz celoga do sada prikazanoga materijala razabire se, da bi kultiviranje kraša iziskivalo raznovrstnih stručnih sila, a da bi kod ustanovljenja radnog programa morali sudjelovati svi mogući interesenti i sve moguće oblasti. Cielu posao trebalo bi da vode vješte ruke, koje nebi uredovnim satovima i drugim poslovima vezane bile, nego koje bi se sasama krašu posvetiti mogle.

Osoblje političkih oblasti nebi se dalo uspješno kod toga skoro skroz stručnoga posla upotriebiti srazloga, što način njegova uredovanja neodgovara onoj brzini, kojom se gornje poslove izvadjati treba. K tomu se osoblje kod polit. oblasti često mienja, a kultiviranje kraša iziskuje više stalno osoblje, koje će neprekidno voditi brigu o napredovanju radnja, a uz to opažati možebitne nedostatke jur obavljanih poslova.

U drugim zemljama kao u Kranjskoj, Istriji i Dalmaciji povjereni su ti poslovi posebnim povjerenstvima, koja su se za kultiviranje kraša vrlo sgodnima pokazala, pak bi ih trebalo i kod nas ustrojiti.

Ta povjerenstva sastoje iz stručnjaka, izaslanika oblasti, biranih članova zem. zajednica, te iz zastupnika šumskih veleposjednika. Ta povjerenstva, po predsjedniku im predložena pitanja kolegialno raspravljaju i stvaraju zaključke, a te zaključke tada izvadjaju stručnjaci.

Da se pako takova povjerenstva oživotvoriti uzmognu, te da budu imala zakonsku podlogu za svoje djelovanje, koja se podloga neće moći od časa do časa naredbenim putem mienjati, biti će nužno, osim jnr postojećih zakona, donjeti još njekeje zakone i n a p u t k e, kojima će se rad i djelokrug tih povjerenstva fiksirati.

Prema tomu imati će što spomenuta povjerenstva, a što polit. oblasti provesti sljedeće radnje :

A) Na temelju jur postojećega zakona od 25. travnja 1894. o uređenju zemljišnih zajednica imade se ustanoviti zem. zajednicama spadajući posjed, njezini ovlaštenici, te razmjer njihova ovlaštenja, kao i konstituirati odbori, koji poslove zajednica vode ;

B) Na temelju u ovom članku iztaknutih načela ima se donjeti zakon o razlučivanju šumišta od zemljišta sposobnog za gospodarske svrhe ;

C) Ima se donjeti zakon o pošumljenju kraša i uzdržavanju šuma na njemu ;

D) Donjeti zakon o melioraciji zemljišta za gospodarsku kulturu sposobnih, i na temelju zakona B, C i D provest kultiviranje kraša ;

E) Ima se bud zakonom, bud naputkom raztumačiti način provedbe diobe zajedničkih zemljišta, kako je opisan u ovom članku, te ta dioba provesti eventualno u savezu sa komasacijom ;

F) Ima se donjeti zakon o odstranjenju enclava iz buduće kraške šume.

Osim toga trebati će donjeti sljedeće naputke i propise :

G) Izborni red za članove kraškog razlučnog povjerenstva ;

H) Izborni red za članove povjerenstva, koja će se baviti pošumljivanjem i onih, koja će se baviti melioracijom kraških površina ;

I) Poslovni red za kraška povjerenstva i rukovanje sa zakladom za pošumljenje ;

K) Naputak za razlučivanje, bonitiranje i izmjeru zemljišta ;

L) Naputak o načinima pošumljivanja kraša ;

M) Naputak za lugarsko osoblje, kojemu će biti povjereno nadziranje pošumljenja i melioracija na krašu ; i

N) Propisi o paši blaga i zajedničkom pastirstvu.

Pripomena k priredbi toč. A). Kod izvedbe ustanovljenja zemljišta pripadajućeg zem. zajednicama, morati će urednik

znati, da su z. zaj. u bivšoj Vojnoj Krajini dobile svoj kraš u posjed i vlastnost temeljnim krajiškim zakonom od godine 1850. te da su tadanje mjestne obćine, koje su skoro istovjetne sa današnjim poreznim obćinama, morale voditi popis tih zemljišta, koji se je popis zvao „inventarium«. Uredniku će biti dužnost te inventariume pronaći i posjed z. z. ustanoviti. Gdje ne bude to moguće, neka se pomoću starih financijskih mapa i iskaza, te starih šumskih mapa, koje su godini 1840. najbliže, pravi posjed zem. zajednica ustanovi.

Ovlaštenike i razmjerje ovlašteničtva njihova bilo bi po našem mnienju najshodnije poistovjetiti sa pravoužitnicima i pravoužitničtvom imovnih obćina, jerbo bi se možebiti danas sutra ciela šumar. služba mogla tada zajednički organizirati.

Pripomena k B). Razlučba zemljišta morati će se povjeriti vrlo vještim stručnjacima, koji će trebati ne samo zemljišta razlučiti, nego odmah i naznačiti za kakovu bi kulturu bila najprikladnija. Oni će trebati izrično navesti ona zemljišta, koja se djeliti nebi smjela, kao i ona, koja bi se absolutno podieliti morala. Izmjera razlučenih zemljišta neka se povjeri mjernicima, koji bi morali taj posao obaviti po napatku valjanom za katastralnu i gruntovnu izmjeru tako, da se bude konačni rezultat mogao odmah provesti u javnim knjigama.

Pripomena k C) U tom zakonu trebati će naročito fixirati pojam „šumišta« za razliku od pojma »šuma«, koji se rabi u šumskom zakonu, a koji je jako raztezljiv i nejasan. Zakonom će se izdati oštriji propisi glede gospodarenja sa šumama na krašu u svrhu njihova uzdržavanja Naročito će za očuvanje šuma biti vrlo važan propis, da se stara šuma posjeći ne smije, dok nije pomladba podpuno osjegurana.

Nadalje će se tim zakonom fixirati pojam, kada se šumište pošumljenim smatrati imade, što do sada zakoni sadržavali nisu, nego se je tek iz nje kojih ustanova nagadjati moglo i stoga se raznoliko tumačilo.

Napokon će se tim zakonom izreći za šumarstvo vrlo važan princip, da se šuma na krašu mora podizati iz javnih

obzira, te da je svatko dužan svoje zemljište pošumiti, ili ga makar i uz odštetu po zemlji pošumiti dati.

Posao pošumljenja biti će stavljen na slobodoumniji temelj, jer će o njegovoj potrebi odlučivati povjerenstva, a kod same izvedbe biti će šumarima slobodnije ruke, jer neće nužдне odredbe prolaziti kroz ruke političkih oblasti i time se izvedba zavlaci, kako to sada u šumarskih poslovih često biva.

Napokon će i sredstva za pošumljivanje osigurana biti, jer će se zakonom odrediti zaklada, iz koje će se podmiriti troškovi pošumljenja.

Pripomena k D) Tim zakonom će biti po prvi puta određeno, da se zemljišta ne smiju okopavati ni orati na takovim mjestima, od kuda bi voda i vjetrovi lahko zemlju odnieli. Podjedno će se njima odrediti, da se zemljište mora pretvoriti barem u brdsku livadu (pašnjak) kao najnižu vrst gospodarskog kulturnog zemljišta, jer ako se to ne učini, da se mora to zemljište pošumiti.

Taj će zakon takodjer odrediti, da svako gospodarsko zemljište mora biti ogradjeno bud suhozidom bud pletenom žicom, a ta odredba biti će za očuvanje plodina od velike važnosti.

Pripomena k E) i K). Diobom zajedničkih zemljišta, koja su za gospodarsku kulturu sposobna, ili se radi privatnih obzira podieliti moraju biti će, ako se dioba provede na naprvo predloženi način, sadanje neuredjeno stanje usurpacija stavljeno na zakoniti temelj, te će budući vlasnik dodieljeni mu dio još bolje čuvati i njegovati nego do sada. Za procjenu zemljišta i izradjivanje diobnih elaborata moći će se primjeniti ustanove zakona o zem. zajednicama kao i ustanove provedbene naredbe k zakonu o komasaciji zemljišta od 8. srpnja 1902. broj 54353, samo će se kako je jur spomenuto, morati gledati nato, da se svakomu podjeljeniku dade u prvom redu onaj dio, što ga je već usurpirao, ili onaj dio, koji će mu zemljišta zaštićivati, a tek ostatak će se prema zaključku, ili žriebom razdieliti.

Pripomena k F) Enclave u šumi silno smetaju, jer posjednik enclave ima pravo tjerati svoju marvu tamo na pašu,

a ta marva redovito u šumi kvar pravi. S toga treba enclave, koliko je moguće iz šume zamjenom ili odkupom odstraniti. Enclavami po tom zakonu trebati će smatrati i tudje pošumljene dielove, kao što su n. pr. omanje državi spadajuće branjevine, ili šumice spadajuće im obćinama, privatnicima i t. d. Frigodom diobe ili komasacije treba i te enclave zamjeniti i dotičnom vlastniku u zamjenu dati zemljište uz njegov ostali veći posjed.

Pripomena k G) H) i J). U povjerenstvima će morati biti sve kategorije vlasnika kraša kroz svoje izaslanike zastupane, koji ako i neće svi imati pravo glasa, a ono će barem moći utjecati u razpravu i braniti svoje interese. Razlučujući povjerenstva moći će biti više, te će ona svoje gotove elabore predlagati kraškim povjerenstvima na odlučivanje.

Kraških povjerenstva biti će dovoljno dvie vrsti i to malo ili lokalno povjerenstvo, koje će o predmetima u prvoj molbi odlučivati, te veliko kraško povjerenstvo, koje će o tom odlučivati u drugoj i zadnjoj molbi. Svako to povjerenstvo stvara i obće zaključke obvezatne za njihovo područje.

Zaključke povjerenstva šumarske naravi izvadjati će posebni šumski organi, koji su inače u statusu kr. šumskih tehničara, a kojim organima može biti uz taj posao povjeren i posao izvjestitelja dotične polit. oblasti, u području koje služuju. Zaključke gospodarske naravi izvadjati će posebni za to odredjeni gospodarski stručnjaci iz statusa gospod. činovnika kr. zem. vlade.

Razumije se samo po sebi, da će jedni te isti ljudi moći biti članovi u više tih raznih povjerenstva.

Pripomena k N) Po cielom krašu, koji na temelju gojibene osnove u branjevinu stavljen ne bude, sjegurno će se dozvoliti paša blaga, ali samo za toliko komada, za koliko hrane na pašištu imade. S toga će trebati da povjerenstva ustanove i razmjerje hrane, što ju jedna vrst blaga prema drugoj treba. Branjevine na krašu moći će se za stanovitu vrst blaga prije za pašu otvoriti, nego za drugu vrst blaga.

Glede vrsti blaga, koje će se na pašu tjerati smjeti, morati će se uvažiti činjenica, da svaka vrst blaga (goveda, koze i ovce) jednako rado brste šumske biljke bez razlike na vrst drveća, a prema tomu, da je i biljkama svejedno, koja ih vrst blaga obgrize. Dakle kod toga pitanja neće odlučivat ni vrst blaga ni vrst drveća, nego jedino visina mladika, koji će se za pašu blaga tek onda otvoriti, kad mu blago ne bude moglo vrha dokučiti.

Na pašu će se smjeti tjerati blago samo po zajedničkim pastirima, kojima plaću ustanovljuje i koje bira kraško povjerenstvo, kojemu su takodjer ti pastiri odgovorni.

Kod kuće će smjeti držati svatko blaga koliko hoće, samo ga neće smjeti tjerati na pašu, a morati će za njega imati dovoljno hrane za prehranu.

Prije nego zaključim, osvrnuti ću se još na njevoja sa ovom točkom u savezu stojeća pitanja, o kojim si obično mnogi taru glavu, a ipak je njihovo rješenje skroz jednostavno.

Tako mnogi pitaju zašto stanovnici na Krašu drže tako rado koze, i zašto su šumari toliko proti kozama. Istina je, mnogi su šumari proti kozama radi toga, jer drže, da koza više pobrsti šumu nego drugo blago.

Ima i u tomu nešto istine, ali kad znademo da i drugo blago, ako nema druge hrane, kako je u istinu na krašu ni ne ima, brsti isto tako nemilosrdno kao i koza, onda neće to biti pravi razlog mržnje šumara na koze.

Taj razlog je sljedeći. Na krašu rodi malo siena, a dobava njegova iz drugih krajeva je jako skupa.

Svako drugo blago treba da preko dana pregrize barem nešto siena, makar se inače u glavnom brstom i hranilo, samo jedino koza može liho brstu a bez siena predurati.

Sieno je dakle regulator broja blaga na krašu, jer faktično kraški stanovnik ne može držati više goveda ni ovaca, nego za koliko siena imade. Ali koza može držati toliko, za koliko god komada brsta

imade. Brst je obično zajednički, pa stoga po principu „što je obćinsko nije ničije“, svatko sječe bez reda što više može i to tim više, što više koza imade. Za ovce i goveda ne sječe više nego što ga treba, pa ako ima malo siena, malo ima i blaga, pa malo i brsta treba. Za goveda i ovce ne uništjuje se dakle šuma, ali se nemilice uništjuje radi koza; pak radi toga su šumari proti kozama.

Koze drže i radi toga, jerbo koza nije podvržena bolestima, daje razmjerno puno mlička (3—4 litre na dan), a ako slučajno i uquine, nije toliki kvar kao kada krava uquine.

Zadnjih godina, kada je tzv. kozje pitanje uzvitalo toliko prašine po novinama i u literaturi, čulo se je često puta govoriti, da bi u Liku trebalo uvesti biele šušaste koze iz Švicarske, koje ne jedu lista, nego samo sieno. Putujući lani u listopadu sa kolegom Petrovićem kroz Švicarsku, bila me je obuzela želja, da vidim i to čudo od koze. Drndali smo se na deležansu dobar dio noći preko brda, dok nismo prispjeli u sjedište Toggenburške doline u mjesto Watteville, u kojem obitava obitelj Zwingli, koja je za te glasovite koze najviše nagrađivana. Domaćica nam je raztumačila koješta o držanju tih koza, o njihovoj cieni itd., a napokon izjavila, da oni koze drže stoga, jer imadu dosta slabog siena (Magerheu), kojeg goveda ne jedu, a koze jedu. Brsta veli te koze ne jedu. Slučajno zapitam: a bili ga jele da im se dade, a dakako odvrati domaćica, jele bi ga i te kako rado, ali mi im ne dajemo, jer nemamo šume, a siena imamo dosta! Toliko o tima kozama.

Ima još jedna vrst koza u Švicarskoj slična našoj, koja jede list t. j. kojoj list jesti daju. Švicari ju drže da pobrsti grmlje u krajnjim granicama vegetacije. Na nižim zemljištima ne puštaju oni kozu, nego na njima pasu krasna Švicarska goveda. E, ali treba i vidjeti razliku između te gorovite Švicarske i gorovite Like. U Švicarskoj krasne zelene poljane i zelene šume sve do granice vječnoga sniega, jednom riečju blagoslovljeni kraj, a u Lici kamen te kamen.

Osim plodnih zemljišta, ima Švicar i zaslužbe po mnogobrojnim tvornicama, stranci puno novca u zemlji ostavljaju, domaći obrt je silno razvijen i t. d. tako, da tamo sirotinje ni neima, a Lika uvijek jadna Lika.

Uz takove prilike lahko je Švicaru odredjivati i glede krava i glede koza, te mu je lahko birati izmedju koza, koje jedu i koje ne jedu lista i t. d., kad mu to sve stoji na volju i kad imade sredstava da si želji udovolji.

Uz takove prilike nije onda ni čudo, da Švicari imadu i sasvim drugi pojam o zakonu i o činovnicima svojim. Uvaženi šumarski stručnjak švicarski Enderlin nije znao, što da odgovori, kad smo ga zapitali »kako oni postupaju, kad koji žitelj silom blago u branjevinu utjera“. Toga veli kod nas nema, jer se zabrana javno proglasi! Oni dakle ne mogu ni pojmiti, da bi itko hotice nešto protuzakonitog ili protupropisnog učinio, ili učiniti htjeo.

Da još bolje prikažem, kako Švicari shvaćaju zadaću činovnika, moram spomenuti, da njih svaki drži, da činovnik nije postavljen zato, da izriče kazne, nego zato, da u svojoj struci nastoji pronaći sve ono, što je nužno, da se za korist naroda provede. S toga on takova činovnika i njegove odradbe cieni i bira ga opet ponovno. Oni naime biraju činovnike svake treće godine. Spomenuti šum. stručnjak Enderlin veli, da to nije moguće da činovnik neće biti izabran, ako je vršio svoje dužnosti! Zar ne idealno i zavidjanja vrijedno.

LISTAK.

Osobne vesti.

Imenovanja. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije imenovao je: Vinka Benaka, šumarnika i upravitelja gospodarstvenoga ureda II. banske imovne občine, Slavoljuba Slapničara, šumarnika i upravitelja gospodarstvenoga ureda gjurjevačke imovne občine i Antuna Marka, šumarnika i upravitelja gospodarstvenoga ureda križevačke imovne občine, nadšumarnicima u VII. činovnom razredu; nadalje Ivana Troppera i Jaromira Vidalea.

nadšumare kod brodske imovne občine, šumarnicima u VIII. činov. razredu; Gustava Lacha, nadšumara - procjenitelja gjurgevačke imovne občine, šumarnikom u VIII. činov. razredu i zamjenikom upravitelja gospodar. ureda kod spomenute imovne občine, te Antuna Rennera nadšumara-procjenitelja kod II. banske imovne občine, šumarnikom-procjeniteljem u VIII. činov. razredu; nadalje Iliju Vlahovića i Julija Anderku šumare brodske imovne občine, nadšumarima u IX. činov. razredu; nadalje Zlatka Derenčina šumarsko-računarskoga oficijala brodske imovne občine, kotarskim šumarom u X. čin. razredu, ostavljajući ga i nadalje na dosadašnjem mjestu službovanja kod računovodstva spomenute imovne občine; nadalje Mihajla Deretu, apsoluta kr. šumar. akademije zagrebačke, privremenim kr. šumar. vježbenikom kod kr. kot. oblasti u Sisku, i napokon Ivana Čeovića, apsoluta spomenute šumarske akademije, privremenim šumarskim vježbenikom kod gjurgevačke imovne občine — sve sa sustavnim berivima, odnosno pripomoći.

Umro. Dne 5. veljače t. g. umro je na Rieci u 60. godini života umirovljeni kr. nadšumar Ivan Jerbić. Vječni mu pokoj i slava.

Dne 22. veljače t. g. umro je u Zagrebu nakon kratke bolesti u 70. godini svoga života Dr. Vjekoslav Köröskény de Felső Köröskény de Toth Prona, kr. profesor, lektor za praktičnu ekonomiju na sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu i komander srp. reda sv. Save.

Pokojnik, koji je bio utemeljiteljni član hrv. slav. šumarskoga društva, a njeko vrieme i ravnatelj obsojaloga kr. gospodarsko - šumarskoga učilišta u Križevcima, biti će dobro poznata ličnost medju starijom gg. šumarima, pak stoga ćemo u kratko donjeti njegov životopis.

Učio je tehničke i gospodarstvene discipline u Grazu i u Beču, a bio je promoviran doktorom filosofije u Rostocku god. 1867. Godine 1860. postao je asistentom u gospodarsko-šumarskom učilištu križevačkom, gdje je god. 1861. avansirao na učitelja, god. 1870. na profesora i g. 1874. na upravitelja. Upravljaio je cjelokupnim križevačkim zavodom i njegovim imanjem četir godine, a onda je bio dodieljen kr. zem. vladi, te je god. 1880. umirovljen, a tri godine kasnje opet uzpostavljen i dodieljen bogoštovno-nastavnom odjelu kr. zem. vlade. Godine 1888. bio je Köröskény definitivno umirovljen, ali zato ipak nije posve obustavio svoj rad, nego je u kr. sveučilištu od god. 1897. kao lektor predavao o pojedinim gospodarstvenim granama za pravnike

Pokojnik izticaio se je kao gospodarski pisac, te je napisao čitav niz stručnih radnja o voćarstvu i vinogradarstvu u raznim časopisima, a naročito u „Nar. Nov.“ od god. 1880.—1883. Izdao je i dvije oveće knjige o gospodarstvu, te uređivao vinogradarski i šumarski koledar. Osobito je izašao na glas kao vrstan voćar, pa je svojim izlozcima prekrasnog voća stekao odlikovanje na pomološkoj izložbi u Grazu i u Zagrebu.

Pokojnik je uz brojno učešće rodbine, prijatelja i štovatelja sahranjen u Zagrebu dne 24. veljače t. g., a kako je bio plemenitoga srca i osječaja za svoj narod i domovinu, vidi se od tuda, što je gotovo dvie trećine svoga liepog imetka u iznosu od 80.000 K ostavio u razne dobrotvorne i uzgojne narodne svrhe.

Slava pokojniku !

Dne 23. veljače t. g. umro je u Brinju u 44 godini života Mato Očan, nadšumar ogulinske imovne občine i upravitelj kotarske šumarije u Brinju.

Vriedni pokojnik bio je diete Gorskoga kotara, pa je kao takav nakon obsolviranja šumarskih nauka u kr. gospodar -šumarskom učilištu u Križevcima g. 1896. nastupio službu kod ogulinske imovne občine. Tu je uskoro postao upraviteljem kotarske šumarije u Plaškom, koja je za onda obuhvaćala 42.000 jutara imovne šume. Nakon položenja državnoga ispita za samostalno vođenje šumskoga gospodarstva u g. 1899. postao je šumarskim pristavom, kotarskim šumarom, a prije dvije nadšumarom, a služio je neprekidno kod ogulinske imovne občine sa sjedištem u Rakovici, Plaškom i Brinju, gdje ga je zatekla prerana smrt.

Pokojnik je bio veoma simpatičan i vjeran drug, koji je imao volju i ljubav za šumarstvo, nu na žalost svojedobni teški odnošaji službe kog ogulinske imovne občine uslied prevelikih šumarija (kako smo već spomenuli 42.000 rali), neukost i oporost graničara — pravoužitnika na Kordunu, koji je svaku šumsku kulturu zatirao u zametku, nisu dali pokojniku da onako gospodari i unapređuje šumarstvo, kako je to njegova plemenita i mehka duša želila, te mu tako nije bilo sudjeno, da u svojoj miloj zelenoj struci poradi onako, kako je on iz sve duše želio

Slava mu i blagi pokoj!

Iz upravne prakse.

Šumovlasnik, koji u smislu §. 22. š. z. ne namjesti osposobljenoga šumara, ne može se kazniti globom, nego oblatće temeljem §. 5. ces. patenta od 20. IV. 1854. postaviti šumara na njegovu pogibelj i trošak.

(Riješitbe kr. zem. vlade, odjela za unut. poslove od 13. ožujka 1908. broj 11.167—1908.)

Povodom predstavke G. R. ukida se ureda radi koli onaj dio odluke kr. kotarske oblasti u P. od 12. svibnja 1906. broj 3143., kojim je G. R. pod prietnjom globe od 500 K. pozvan, da za upravu svojih šuma ima u roku od 1 mjeseca, bud sam za se, ili u zajednici sa ostalim šumoposjednicima namjestiti osposobljenoga šumara; toli i ciela odluka spomenute oblasti od 11. studena 1906. broj 6801, kojom je rečena globa proglašena propalom, te G. R. pod prietnjom nove globe pozvan, da u roku od 1 mjeseca ima namjestiti osposobljenoga šumara.

Spomenute odluke valjalo je ukinuti ureda radi iz sljedećih razloga:

Po šumskom zakonu od 3. prosinca 1852 nije propust namještenja osposobljenoga šumara u smislu § 22. toga zakona, proglašen kažnjivim, pak stoga se proti vlasniku šume radi toga propusta ne može postupati radi kažnjiva prekršaja. Političke oblasti su obzirom na to, što je propis §. 22. š. z. imperativne naravi, vlastne odnosnim šumovlasnicima naložiti, da tomu propisu udovolje, nu ako se oni nalogu ne bi odazvali, to se takav nalog u pomanjkanju specijalnih propisa, može ovršiti jedino po obćim propisima, po kojima se imaju ovršavati naredbe i presude vlastih političikih, a koji su sadržani u carskom patentu od 20. travnja 1854.

Prema navedenom ne mogu se šumovlasnici, koji nisu udovoljili na temelju §. 22. š. z. izdanoj odredbi oblasti za namještenje osposobljenoga šumara, kazniti globom, nego se u takovom slučaju ima po analogiji §. 5. spomenutoga patenta, na pogibelj i trošak takovoga šumovlasnika osposobljeni šumar postaviti, a trošak za istoga od šumovlasnika utjerati političkom ovrhom.

U M. p. d. priobćio Dr. A. Goglia.

Dražbe stabala.

Dne 15. veljače t. g. obdržavana je kod gradskoga poglavarstva u Požegi dražbena prodaja hrastovih stabala i to: a) u šumskom predjelu „Prisad“ 569 stabala uz isključnu cijenu od 6978 K 65 fl. i b) u šum. predjelu „Cvijanovdol“ 766 stabala uz isključnu cijenu od 5490 K 83 fl. (Uz tehničko drvo prodavano je i ogrievno i gulje za tanin). Uspjeh nam nije poznat.

Na dražbi, koja je kod gospodar. ureda petrovaradinske imovne občine u Mitrovici obdržavana na 29. siječnja t. g. (vidi točku 4/d. str. 80. o. l.) prodana je samo najmanja čestica, naime srez Karakuša uz cijenu od 47.120 K, prema isključnoj cijeni od 46.500 K. Dostalac je tvrdka Emerich Graff et Comp. iz Osieka.

Na dne 29. siječnja t. g. kod kr. kotarske oblasti u Slatini obdržavana dražbena prodaja stabala iz šuma nekih z. z. (vidi točku 4/e na str. 80. o. l.), ostala je bezuspješna. Razlog tomu je taj, što su procjene učinjene još u prvoj polovici godine 1907., kada je cijena hrastovine bila još visoka, a z. z. nisu voljne da sada snize cijene.

Na dražbi, koja je kod gospodar. ureda II. banske imovne občine u Petrinji obdržavana na 4. veljače t. g. (vidi oglas u broju 2. o. l.), postala je dostalcem od 1329 hrastovih stabala tvrdka Filipa Deutscha sinovi iz Zagreba uz cijenu od 33.991 K, prema izključnoj cijeni od 26.416 K. Osim toga su bili ponude stavili Marko Benedik — Zagreb, Krachforst — Sisak i Defour — Sisak.

Kod dražbe, koja je na 15. veljače t. g. obdržavana kod kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu, dostala je tvrdka Petrić i Bakarčić iz Rieke 1210 m³ bukovine i 8655 m³ jelovine u IV. sjekoredu kr. šumarije u Mrkoplju za svotu od 29.900 K prema isključnoj cijeni od 29.855 K; nadalje tvrdka Srećko Neuberger i sin iz Rieke 1555 m³ bukovine i 813 m³ jelovine u I. sjekoredu kr. šumarije u Ravnojgori za svotu od 8583 K, prema isključnoj cijeni od 7.911 K; i konačno Ivan Bolf iz Delnica 1557 m³ bukovine i 1129 m³ jelovine u II. sjekoredu kr. šumarije u Ravnojgori za svotu od 8.794 K prema isključnoj cijeni od 8.234 K.

Daljnje dražbe obdržavane su: a) dne 20. veljače t. g. kod kr. kotarske oblasti u Požegi za stabla iz šume z. z. Toran (vidi oglas u br. 2 o. l.) i b) kod gospodarstvenoga ureda otočke imovne občine u Otočcu vrhu 18721 jelovih i 405 borovih stabala u procjenbenoj vrijednosti od 185.433 K O uspjehu tih dražba nismo do sada obavještjeni.

Na dan 1. ožujka t. g. dražbovati će se kod kr. kot. oblasti u Daruvaru 5000 bukovih stabala z. z. Potočani — Katinci procijenjenih na 46.012 K.

Na dne 26. veljače t. g. kod kr. kot oblasti u Sisku obdržavanoj dražbi 5246 hrastovih stabala iz šume z. z. Letovanić, postao je dostalcem F. Krachfort iz Siska uz svotu od 73.222 K, prema isključnoj cieni od 63.766 K 44 fl.

Dobaya čamove gradje i letava za brodsku imovnu obćinu. Za godinu 1909. treba brodska imov. obćina za svoje pravoužitnike letava i gradje i to na skladištima u:

Garčinu 23.700 komada letava;

Samcu 15.000 komada letava i 130.28 m³ gradje;

Vinkovcima 20.000 komada letava i 388.82 m³ gradje; i u

Rajevomslu 7.500 komada letava i 132.82 m³ gradje

U tu svrhu obdržavana je kod gospodar. ureda imov. obćine u Vinkovcima na 17. prosinca 1908. javna jeftimba, te su ponude stigle od sljedećih tvrdka: Egysült Fatermelök — Budimpešta; Milko i sinovi — Segedin; Filipa Deutscha sinovi — Zagreb; Giffinger i Henn — Vinkovci; Oto Steinbeis — Dobrlin; Binder i Polgar — Zemun; Karlo Teppai — Celovac i Dioničarsko društvo Gregersen u Davidoviću.

Prihvaćena je ponuda tvrdke Binder i Polgar iz Zemuna za sva skladišta uz cieniu i to: za merkantilno otesanu gradju i letve m³ po 37 K 60 fl., a za oštrobridno otesanu ili piljenu gradju m³ po 43 K.

Spomenuta čamova gradja i letve potrebne su brodskoj imovnoj obćini za njezine pravoužitnike povrh one gradje, što ju imovna obćina izradjuje u svojim šumama.

Dobava podvlaka za kr. ug. državne željeznice. Dobava željezničkih podvlaka za kr. ug. drž. željeznice ima svoju malu historiju. Ravnateljstvo kr. ug. državnih željeznica bilo je prvu jeftimbu za dobavu željezničkih podvlaka raspisalo za 17. lipnja 1908.

U svemu bila je izkazana potreba sa:

a) ca. 460.000 komada 270 cm. hrastovih i bukovih podvlaka I. razr.

b) ca. 860.000 komada 250 cm. hrastovih i bukovih podvlaka I. razr.

c) ca. 260.000 kom. 220/14 cm. hrastovih i bukovih podvlaka II. razr.

d) ca. 40.000 kom. 220/16 cm. hrastovih i bukovih podvlaka II. razr.

e) ca. 8.500 m³ hrastovog i bukovog extra drva.

Kod ove jeftimbe bilo je u svemu predano 129 pismenih ponuda, te je ponudjeno:

ad a) 270 cm. podv. za g. 1908/9.	hrast	629.000—	960.000 kom.
	bukva	883.300—	1,112.300 kom.
Ukupno		1.512.300—	2,072.300 kom.
ad b) 250 cm. podvl. za g. 1908/9.	hrast	2,158.500—	3,258.100 kom.
	bukva	2,306.700—	2,917.700 kom.
Ukupno		4,465.200—	6,175.800 kom.
ad c) i d) 220/14 i 220/16 cm. podvlake za g. 1908/9.	hrast	2,017.850—	2,967.650 kom.
	bukva	722.500—	293.800 kom.
Ukupno		2,740.350—	3,261.450 kom.
ad e) extra drvo za g. 1908/9.	hrast	43.023—	49.908 m ³
	bukva	19.150—	20.350 m ³
Ukupno		62.173—	70.258 m ³

Zahtjevano cene iznosile su po komadu:

za podvlake 270 cm. hrast.	6·70 K do 7·00 K	
za podvlake 250 cm. hrast.	6·00 K do 6·25 K	
za podvlake 220 cm. hrast.	3·20 K do 3·50 K	
za extra drvo hrast.	90 00 K do 95 00 K	po 1 m ³
za podvlake 270 cm. bukva po komadu	3·70 K do 4·00 K	
za podvlake 250 cm. bukva po komadu	3·20 K do 3·40 K	
za podvlake 220 cm. bukva po komadu	2·20 K do 2·40 K	
za extra drvo	50·00 K do 56·00 K	po 1 m ³

Za podvlake od 270 cm. i od 250 cm. tražene su za 40—50 fil. veće cene, nego li su plaćane u g. 1907., a za ostale vrsti zahtjevano su niže cene.

Pošto je kr. ug. ministarstvo trgovine, koje je imalo o toj jeftimbi konačno odlučiti, sa svojom odlukom dugo otezalo, to je ta jeftimba dala povoda mnogim razpravama u novinstvu, a kasnije i interpelaciji u zajedničkom ug. hrv. saboru u Budimpešti.

Napokon je odlukom od 12. studenoga 1908. ministar trgovine jeftimbu od 17. lipnja 1908. enulirao i odredio za 10. prosinca 1908. novu jeftimbu.

Kod te jeftimbe stavljeno je bilo 178 ponuda. Ciena bila je nešto manja kod ove jeftimbene razprave, nego li kod one od 17. lipnja 1908., i to kod hrastovine za 3—4⁰/₀, a kod bukovine za 8—10⁰/₀.

Hrastovih podvlaka bilo je ponudjeno pet puta više, nego bijaše razpisano, u svemu bijaše ponudjeno 6,856.790 komada. Bukovih podvlaka ponudjeno je deset puta više, nego je traženo, a extra drva tri puta više, nego bijaše razpisano.

Na 3. veljače 1909. pala je kod ministarstva trgovine konačna odluka glede dobave željezničkih podvlaka, koja se je u intesovanim krugovima napeto očekivala. Pri tom je uzet obzir poglavito na domaće tvrdke, a prihvaćene cene jesu:

a) H r a s t o v e p o d v l a k e.

Za g. 1909.:	250 cm. podvlake spojne (Stossschv.) I. r.	6·94 K
	250 cm. podvlake srednje (Mittelstossschv.) I. r.	5·60 K
	220/17 cm. podvlake spojne II. r.	4·80 K
	220/14 cm. podvlake srednje II. r.	2 50 K
	220/16 cm. podvlake srednje II. r.	3·10 K

b) B u k o v e p o d v l a k e.

Za g. 1909.:	270 cm. podvlake srednje (Mittelstossschvel.) I. r.	2·90 K
	250 cm. podvlake spojne I. r.	2·90 K
	250 cm. podvlake srednje I. r.	2·70 K
	220 cm. podvlake spojne II. r.	2·50 K
	220/16 cm. podvlake srednje II. r.	2·05 K
Za g. 1910.:	270 cm. podvlake srodnje I. r.	3·10 K
	250 cm. podvlake spojne I. r.	3·25 K
	250 cm. podvlake srednje I. r.	3— K
	220 cm. podvlake spojne II. r.	2·80 K

Za g. 1911..	270 cm. podvlake srednje I. r.	3:30 K
	250 cm. podvlake spojne I. r.	3:35 K
	250 cm. podvlake srednje I. r.	3:20 K
	220 cm. podvlake spojne II. r.	2:60 K

Za hrastove extra-podvlake (Weichen-Extraschwellen) za g. 1909. prihvaćena je ponuda sa 8070 m³ po 79:50 K.

Od poznatijih naših trgovačkih tvrdka dobile su dobavu: Neuschlosova tvornica tanina i paropila dion. društvo u Našicama; Bergerovo dion. društvo za trgovinu drvom u Zagrebu; Filipa Deutscha sinovi iz Zagreba; F. Neuberger i sin iz Rieke i Sorger, Weissmayer i drug iz Osieka.

Različite vijesti.

Dar „Pripomoćnoj zakladi“. G. kr. kot. šumar Gjoko Grlić u Novom Marofu priposlao je u mjesto vjenca na odar pok. Anke Schmidinger, udove blagopokojnoga Josipa Schmidingera, kr. žup. šum. nadzornika i majke Rikarda Schmidingera, kr. žup. šum. nadzornika u Varaždinu, svotu od 10 K. „društvenoj Köröskény-evoj pripomoćnoj zakladi“. Na plemenitom daru budi ovime izrečena najtoplija zahvala.

Razdioba biljka iz biljevišta kr. nadzorništva za pošumljenje primorskoga kraša u Senju Nj. Preuzvišenost ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije darovao je iz rečenoga biljevišta za g. 1909. sljedeće biljke:

1. Kr. kot. oblasti u Cirkvenici za bujične radnje kod Drivenika i Grižana 50.000 kom. 2-god. crnog bora.

2. Kr. kot. oblasti u Cirkvenici za zem. zajednice Bribir, Novi-Zagon. Selce i obćinu Cirkvenicu 4.000 kom., 9.300 kom., 6.800 kom. i 20.300 kom. 2-god. crnog bora.

3. Kr. kot. oblasti u Cirkvenici za razdiobu medju žitelje 10.000 kom. 2-god. crnog bora.

4. Kr. kot. oblasti na Sušaku za zem. zaj. Kostrena sv. Barbara, Kostrena sv. Lucija i grad Bakar 44.000 kom., 33.000 kom. i 26.400 kom. 2 god. crnog bora.

5. Kr. kot. oblasti na Sušaku za zem. zajednice Hreljin-Ružićselo, Dol, Smrika i obćinu Kraljevica 8.000 kom., 15.000 kom., 9.000 kom., 24.000 kom., 15.000 kom. i 18.000 kom. 2-god. crnog bora.

6. Kr. žup. oblasti u Gospiću 150.000 kom. 2-god. crnog bora.

7. Kr. kot. oblasti Vrbovsko 3.500 kom. 4 god. i 116.500 kom. 2-god. omorike, 175 kom. 2-god. ariša i 500 kom. 5-god. javora.

8. Zem. zajednici „Lič“ 16.000 kom. 2 god. crnog bora.

9. Gradskom poglavarstvu Bakar 30.000 kom. 2-god. crnog bora, 400 kom. 2-god. omorike, 100 kom. 2-god. ariša, 100 kom. 5-god. javora i 100 kom. 1-god. murve.

10. Zem. zajednici Bakarac 1000 kom. 2-god. crnog bora, 100 kom. 2-god. omorike, 100 kom. 2-god. ariša, 125 kom. 5 god. javora i 200 kom. 1-god. murve.

11. Blažu Pajniću, obćina Plešće, kotar Čabar 20.000 kom. 1-god. omorike.

12. Obćinskom poglavarstvu Gerovo 4.000 kom. 2-god. i 76.000 kom. 1-god. omorike.

13. Petru Kovaču Zamost br. 20. občina Plešće 20.000 kom. 1-god. omorike.
 14. Šum. gospod. uredu ogul. imov. občine — Ogulin 100.000 kom. 2-god. omorike.
 15. Zem. zajednici Benkovac 4.000 kom. 2-god. crnog bora i 4 000 kom. 2-god. omorike.
 16. Zem. zajednici Vrata 8.000 kom. 2 god. crnog bora.
 17. Zem. zajednici Fužine 8.000 kom. 2-god. crnog bora i 8.000 kom. 2-god. omorike.
 18. Obć. poglavarstvu — Drežnica 600 kom. 1-god. murve.
 19. Obć. poglavarstvu — Vukmanić 3.000 kom 2-god. crnog bora, 1.000 kom. 2-god. omorike, 25 kom. 5 god. javora i 400 kom. 1-g. murve.
 20. Kati Mihelić — Blaževci kbr. 21. 1.000 kom. 1-god. omorike.
 21. Obćinskom poglavarstvu — Medak 50.000 kom. 2 god. omorike.
 22. Obć. poglavarstvu — Lički Osik 15.000 kom. 2-god. crnog bora i 5.000 kom. 2-god. omorike.
 23. Kosti Mandiću, Sinac 10.000 1-god crnog bora.
 24. Upravi kr. zem. gospod. pokusne postaje — Gospić 24.000 kom. 2-god. crnog bora i 6.000 kom. 2 god. omorike
 25. Šum. gosp. uredu otočke imovne občine — Otočac 60.000 kom 2-god. crnog bora, 120.000 kom. 2-god. omorike.
 26. Obć. poglavarstvu — Kosinj 20 000 kom. 2-god. crnog bora i 10.000 kom. 2 god. omorike.
 27. Obć. poglavarstvu — Gornja Rieka 10.000 kom. 1-god. omorike, 25 kom. 2-god. ariša, 50 kom. 5-god. javora i 400 kom 1 god. murve.
 28. Kr. kotarskoj oblasti Zlatar 15.000 kom. 2-god. omorike.
 29. Klari pl. Kukuljević, Grad Ivanec 1.000 kom. 2 god. crnog bora i 10 000 kom. 1-god. omorike.
 30. Marku Prekrit, Ivanec 4.000 kom. 2-god. crnog bora.
 31. Šum. gosp. uredu slunjske imov. občine — Karlovac 100 000 kom. 2-god. crnog bora i 50.000 kom. 2-god. omorike.
 32. Kr. upravi kupališta Topusko 10 000 kom. 2-god. crnog bora, 15.000 kom. 2-god. omorike i 100 kom 2-god. ariša.
 33. Poglavarstvu grada Kostajnica 100 kom. 5-god. javora
 34. Upravnoj občini Perjasica, kotar Vojnić 5.000 kom. 1 godišnjeg crnog bora.
 35. Hermini pl. Ožegović 6.000 kom 2-god. omorike.
- Sveukupno 746 800 kom. 2-god. i 15.000 kom. 1-god. crnog bora, 3.500 kom. 4-god., 511.000 kom. 2-god. i 137 000 kom. 1-god. omorike, 500 kom. 2-god. ariša, 900 kom. 5-god. javora i 1.700 kom. 1-god. murve.

Razdjeljenje gradova i općina u stanarinske razrede. Na temelju §. 7. z. član. XXVII: 1908. ustanovljeni su po zajedničkom ministarstvu za zajedničko činovništvo, daklem i za kr. erar šumare u Hrvatskoj i Slavoniji novi stanarinski razredi za vrijeme od 10 godina, a sa početkom od IV. četvrta 1908.

Razdjeljenje je sliedeće:

U II. razred spadaju: Zagreb i Osiek.

U III. razred spadaju: Bjelovar, Sušak i Vukovar.

U IV. razred spadalu: Djakovo, Gospić, Karlovac, Mitrovica, Slatina, Varaždin, Vinkovci, Virovjtica, Zemun.

U V. razred spadaju: Brod, Nova Gradiska, Koprivnica, Križevci, Našice, Ogulin, Požega, Ruma.

U VI. razred spadaju: Daruvar, Delnice, Ilok, Jastrebarsko, Otočac, Pakrac, Petrinja, Petrovaradin, Vrdnik.

U VII. razred spadaju: Bakar, Banija, Batrovci, Begovovo Razdolje, Bošnjaci Cirkvenica, Čazma, Dalj, Drenovci, Dubica, Fužine, Glina, Gomirje, Gračac, Ivanić grad, Jablanac, Jamina, Jasenak, Jasenovac, Kalje, Karlobag, Klenak, Komletinci, Kraljevica, Krapina, Lepavina, Lič, Lipik, Lipovljani, Martinsćica, Mečenčani, Miholjac d., Morović, Mrkopalj, Njemci, Novi, Novska, Okučani, Otok, Perušić, Pitomača, Podgajci posavski, Popovača, Rajić gornji Ravnagora, Rujevac, Selce, Senj, Slunj, Soljani, Strošinci, Suhopolje, Sv. Ivan Zelina, Sveti Juraj, Sveti Rok, Šamac, Udbina, Vojnić, Volinja, Vrata, Vrbanja, Vrbovsko, Vrginost, Zlatar, Županja.

Godišnja stanarina u postajama uvrštenih u stanarinske razrede:

Plaćealni razredi	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
IV.	3000	2700	2400	2100	1800	1500	1200
V.	2500	2500	2000	1750	1500	1250	1000
VI.	2000	1800	1600	1400	1200	1000	800
VII.	1600	1440	1280	1120	960	800	640
VIII.	1300	1170	1040	910	780	650	520
IX.	1000	900	800	700	600	500	400
X.	900	810	720	630	540	450	360
XI.	800	720	640	560	480	400	320
podčinov.	460	400	320	280	240	200	160

Svi oni gradovi i mjesta, koja nisu uvrštena u stanarinski razred spadaju u VII. razred tako dugo, dok se ne uvrste u viši stanarinski razred.

Krv i zrak na briegovima. Oдавna je poznato, да nam zrak na visinama otešćava disanje, te да u stanovitim granicama ljekovito djeluje na čovjeće tјelo. Lječnici nazivaju brdsku klimu okreпnom, a to se djelovanje ima pripisati slijedećem pojavu.

Čim se više penjemo na brda, to biva zrak redji. — On po svojoj smjesi kisika i dušika ostaje približno jednak u dolini ili na brdu, ali po težini u litri brdskoga zraka imade manje kisika nego li u dolinskom.

Ako n. pr. na morskoj površini 1 litra zraka ima 100 dijelova kisika po težini, to na briegu kod 1000 m. visine ima samo 88²/₀, kod 2000 m ima 77⁸/₀, a kod 5000 m. skoro sama 50⁰/₀.

Kod svakoga dakle disanja na briegu manje će kisika u pluća doći, nego li u dolini — Crvena krvna tјelešća, koja se u plućima sa kisikom napune, sa cirkulacijom dovadjaju ga u sve organe tјela — Pri iztraživanju krvi od ljudih, koji su se na visokim briegovima zadržavali, i konačno životom prilagodili novoj brdskoj klimi, ustanovljeno je, да se spomenuta krvna tјelešća sve to više i na milijune umnožavaju, čim je boravak na višjim briegovima. Broj tјelešća se nasuprot umanjuje u dolinama. — To umnožanje i umanjivanje stoji u uzročnoj svezi sa većom ili manjom količinom kisika brdskoga, odnosno dolinskoga zraka.

Da život čovjeka ili životinje n. pr. lame po visokim južnoameričkim Andam, normalno funkcionira, to je za stalnu količinu kisika,

koja normalno životno djelovanje podržava, nužno, da se u većoj mjeri stvore krvna tjelešca, koja će tu stalnu i potrebnu količinu kisika uzeti iz zraka u pluća i odvesti ga u daljnje organe. — Naravno da će za istu količinu kisika, kojega u dolinskom zraku više imade, trebati manja količina krvnih tjelešca. To nužno umnažanje krvnih tjelešca na brdima, odnosno umanjeње u dolinama, imade daljnju naravnu posljedicu.

Usljed umnažanja tjelešaca postaje više krvi i gušća je. Radi toga ova u gušćem stanju i u većoj mjeri circuliра po žilama i u tom gušćem i povećanom stanju dolazi u pluća, u kojima tada čutimo pritisak i teško dišemo tim težje, čim smo dulje poravili u dolinama, te čim se više penjemo u brda.

Ako naš boravak na briegovima produljimo, to ćemo se sve više priviknuti planinskom životu, pa će malo po malo otegoćenoga disanja ponestajati.

Time što se umnažanjem krvnih tjelešaca množina i jakost krvnih tjelešca poveća, to se i djelatnost plućnih stanica poveća, a i sam njihov broj, ili pako sam njihov objam. — Usljed toga povećanoga životnoga djelovanja plućnih stanica, kao što i stanica svega ostalog organizma, kadre su one odoljevati svojim razornim neprijateljima, plućnim bakterijam, koje prouzročuju zloglasnu bolest tuberkulosu ili sušicu.

Radi gornjih pojava t. j. umanjeњoga zračnoga tlaka na brdinam, radi čistoga zraka, radi umnažanja krvnih tjelešaca, i tim u savezu uvećane količine krvi — jesu gorski žitelji jačih i većih pluća i plućnoga koša, dakle i plećatiji i tjelesno kud i kamo jače razvijeni, nego li oni po nizinama i dolinama.

Jasan dokaz imademo kod naših Gorštaka i Ličana, te kršljavih Podravaca i Posavaca. — I mi drugovi zelene struke jesmo popriječno zdraviji nego li žitelji gradova.

Izkaz o uplaćenoj članarini p. n. gg članova I. razreda počam od I. studena do uključivo 31. prosinca 1908* Crkvenac Josip 20 K; Czeisberger Ernest 15 K; Dean Stjepan 20 K; Franješ Juro 10 K; Gjureković Milan 10 K; Guin Josip 5 K; Jindra Franjo 20 K; Kauders Alfons 15 K; Kolibaš Rudolf 10 K; Kopic Matija 30 K; Koprić Andrija 10 K; Kranjc Božo 10 K; Krček Izidor 3 K; Mirković Milan 10 K, Mladenoff Belčov 10 K i Turković Ernest 10 K; a Čitaona u „Veleluk-Dalmacija“ uplatila je u ime predbrojnine 12 K.

Prodaja šumskih biljka.

Prodajem sljedeću količinu veoma liepo razvitih biljka:

1,000.000 komada 2 god. nepresadjenih omorika	po 1000 kom. à 3 K.
1,000.000 komada 3 god. nepresadjenih omorika	po 1000 kom. à 4 K.
500.000 komada 2 god. presadjenih omorika	po 1000 kom. à 5 K.
500.000 komada 3 god. presadjenih omorika	po 1000 kom. à 7 K.
200.000 komada 2 god. presadjenih jela	po 1000 kom. à 5 K.

Ciene se razumjevaju za biljke postavljene na stanici Sušice (Schüttenhofen), a košare računam uz tvorničku cenu.

**Karel Vaněk u Sušici (Schüttenhofen)
na Šumavi (Böhmerwald), Česka.**

*) Glede uplaćenih članarina tečajem g. 1908. vidi izkaze u br. 5 10. ^{11/12} ex 1908. U buduće izdavati će se ovi izkazi koncem svakog četvrtgodića.

Broj 1001/1909.

Oglas.

Sa zemaljskog rasadnjaka za uresno bilje u Božjakovini raspaćat će se ovog proljeća, čim to vrijeme dopuštalo bude, sliedeće šumsko i uresno bilje :

Vrst bilina	Starost u godinama	Visina u cmt.	Ciena za 100 k.	Ciena za 1 kom.
			u krunama	
Javor (Acer negundo) presadjeni	2	100—150	6.—	—08
Javor (Acer negundo)	1	60—100	3.—	—04
Mliječ (Acer platanoides)	1	30—70	4.—	—05
Klen (Acer campestri)	1	30—70	4.—	—02
Javor bieli (Acer pseudoplatanus fol. purpurea)	1	40—80	4.—	—05
Žeslika (Acer tataricum)	1	20—40	1.—	—
Divlji kostanj (Aesculus hippocastanum)	1	30	2.—	—
Amorfa grmolika (Amorpha fruticosa) presadjena	2	100	8.—	—10
Aralia trnovita (Aralia spinosa) presadjena	2	30—80	25.—	—30
Žutika (Berberis) razne vrsti	1	20—40	1.—	—
Budleya intermedia presadjena	2	80	20.—	—25
Šimšir (Buxus sempervirens) presadj.	3—4	15—20	10.—	—15
Caragana arborescens presadjena	2	80—100	8.—	—10
Catalpa razne vrsti presadjena	2	60	12.—	—15
Ceanotis americanus presadjena	2	50	—	—20
Tucalina (Columnea arborescens) pres.	2	80	8.—	—15
Drijen (Cornus) razne vrsti presadjena	2	40—50	8.—	—10
Tunja japanska (Cydonia japonica)	1	30—60	3.—	—05
Zanovijet (Cytisus laburnum) pres.	2	80	10.—	—15
Deutzia (razne vrsti) presadjena	2	40—50	8.—	—10
Jasen bieli (Fraxinus excelsior)	1	20	1.—	—
Jasen crni (Fraxinus ornus)	1	40	2.—	—
Gleditschia mermis presadjena	2	70	4.—	—05
Glycine (Vistaria) cinensis presadjena	2	50—80	20.—	—30
Oslez (Hibiscus syriacus) presadjena	2	30—60	10.—	—12
Orah (Juglans) razne vrsti presadjen	2	40	5.—	—06
Kalina (Ligustrum) razne vrsti pres.	1	40	2.—	—
Kozja krv (Lonicera) razne vrsti pres.	2	50—80	8.—	—10
Maclura narančasta presadjena	2	50	—	—10
Sik-Skobotovina (Phylodelphus) razne vrsti presadjena	2	50—100	8.—	—10

Topola talijanska (<i>Lipulus pyramidalis</i>)	1	100	8.—	—10
Pterocaria cinensis presadjena	2	60	10.—	—12
Hrast lužnjak (<i>Quercus pedunculata</i>)	1	20—30	1.—	—
Grozdić zlatocvjeti (<i>Ribes aureum</i>)	2	50—80	8.—	—10
Bagrem (<i>Robinia pseudoacacia</i>) pres.	2	150—200	5.—	—06
Bagrem (<i>Robinia pseudoacacia</i> I.-ima 1000 k. 8 K	1	60—120	1.—	—
Bagrem (<i>Robinia pseudoacacia</i> II.-da 1000 k. 5 K	1	50	—60	—
Lophora japonica presadjen	2	70	3.—	—05
Suručica kalinovinska (<i>Spiraea opulifolia</i>) presadj.	2	50—70	6.—	—08
Suručica kalinovinska (<i>Spiraea opulifolia</i>) razne vrsti presadj	2	50—70	8.—	—10
Suručica kalinovinska (<i>Spiraea opulifolia</i>) fine vrsti presadj.	2	20—40	8.—	—10
Metljika (<i>Tamarix</i>) razne vrsti presadj.	2	70—100	10.—	—12
Weigelia rosea razne vrsti presadj.	2	50	10.—	—12

Četinjače (Conifere)

Smrekuša zapadna (<i>Tkuya occidentalis</i>) presadj.	2	20—25	10.—	—15
Smrekuša istočna (<i>Tkuya orientalis</i>) presadj.	2	30—50	10.—	—15
Chamaecyparis Lacosoniana	2	30	10.—	—15

Te će se biljke razasiļjati uz pouzede onim redom, kako će naruče stignuti.

Naruče prima gospodarsko-strukovni odsjek kr. zemaljske vlade. (Zagreb, Opatička ulica 4) pismeno ili ustmeno.

Škole, župni uredi, parohijalna zvanja, obćine, zemļjstne zajednice, gospodarska društva, te seliačke, vjeresijske i zemļjradničke udruge mogu te biljke dobiti uz popust od 50% od gore naznaćenih cijena, ako zato zamole kr. hrv. slav. dalm. zemaljsku vladu, odjel za unularnje poslove.

Zagreb, 5. veljače 1909.

Kr. hrv. slav. dalm. zemaljska vlada,
odjel za unutarne poslove.

Nakon zakļjučka lista saznajemo, da je petrovvaradinska i m o v. o b ć i n a za ne prodana stabla u N e p r e ć a v i i V r a t i ć n o m (vidi toć. 4/d str. 80. i str. 112. o. l.) razpisala ponovnu dražbu za 9. ožujka t. g.

Ispravak. Na strani 36. o. l. od. t. g. ima se u četvrtoj alineji u mjesto „Obrazac 10/9, 11/9, i 12/9.“ čitati „Obrazac 10/a, 11/a i 12/a.“

Uredjuje kr. šum. nadzornik Ante Kern. Tiskara C. Albrecht (Maravić i Dećak)

Natječaj.

U obsegu imovne občine Gjurgjevačke ima se popuniti jedno mjesto šumarskoga vježbenika, s kojim je skopčana godišnja pripomoć od 1000 K (jedna hiljada kruna) uz propisane pristojbe za vanjsko službovanje.

Propisno sastavljene i biljegovane molbe imaju se predložiti gospodaratvenom uredu spomenute imovne občine do uključivo 15. ožujka 1909., a imaju biti obložene:

- a) krstnim listom;
- b) liečničkom svjedočbom o potpunom zdravlju za obavljanje šumske vanjske službe;
- c) svjedočbom o svršenim naucima na kr. šumarskoj akademiji u Zagreb inom kojem višem šumarskom učilištu;
- d) svjedočbom nadležnog občinskog poglavarstva o vladanju; i
- e) eventualno svjedočbom o dosadanjem službovanju.

U Bjelovaru, 19. veljače 1909.

Šumsko-gospodarstveni ured imovne općine Gjurgjevačke

Oglas.

Kupujem krzno: kune zlatice K 35—37; kune bjelice K 27—28; vidre K 27—28; tvorca K 3—4·5; lisice K 9—10; divlje mačke K 2—6·5; jazavca 2·5—3·5. Ove cijene vriede do 7. ožujka t. g.

Zagreb, Trg Franje Josipa 15.

D. Mocnaj, šumarnik u m.

Šumskih biljka

mnogo milijuna svih vrstih veoma liepih biljka nudja c. kr. šumarnik Rudolf Haček u Kraljičinom Gradu (Česka) iz vlastitih biljevišta. Naročito preporuča krasne omorike, bor, ariš, bagrem, hrast obični i crveni amer., crni bor, borovac, jasene, javore, jalše, breze, brieste i t. d. Omatanje u mahovinu ne računa se, a košare se zaračunavaju uz vlastitu dobavnu cijenu. Zatražite cienik šumske biljke razailju se sada kao brzovozni predmeti uz cijenu, koja je propisana za običnu tovarnu robu.

SADRŽAJ.

	Strana
† Pavle Barišić, nadšumarnik	81—90
Posumljenje kraša. Napisao B. Kosović, kr. žup. šum. nadzornik. (Svršetak)	90—109
Listak. Osobne vijesti: Imenovanja. — Umro.	109—111
Iz upravne prakse	111—112
Dražba stabala	112—115
Različite vijesti: Dar „Pripomoćnoj zakladi“. — Razdoba biljka iz biljevišta kr. nadzorništva za pošumljenje primorskoga kraša u Senju. — Razdieljenje gradova i općina u stanarinske razrede — Krv i zrak na briegovima. — Izkaz o uplaćenju članarini p. n. gg. članova I. razreda počam od 1. studena do uključivo 31. prosinca 1908.	115—118
Prodaja šumskih biljka	118
Oglas	119
Nakon zaključka lista. — Izpravak	120

Zlatna kolajna sa izložbe u Parizu 1900.

Neuhöfer i sin (Neuhöfer & Sohn)

c. kr. dvorski mehaničar

Beč (Wien) I. Kohlmarkt 8. (Tvornica u Beču V. Hartmannngasse 5.

Izrađuje pod jam-
stvom izvrstne iz-
rade i točne rekti-
fikacije

Bonsolne strojeve

sa optičkom distanz-
mjerom.

Mjerače sto-
love. Perspek-
tiv ravnala.

Letve za nive-
liranje. Šu-
marske bou-
sole.

Promjerke

iz željeza i drva.

Mjeračke vrpce iz platna ili oćijela.

Planimetre itd. — Pantografe.

Brojne čekiće, aparate za prenašanje, cr-
tala kao i sve vrsti matematičkih stro-
jeva i mjerila.

Ilustrovani cijenici badava

Svi se popravci obavljaju najbolje u najkraćem roku.

Sveudiljna zaliha
svih vrsti mjeračkih
strojeva i pomagala.

